

Керівництво з навчання з урахуванням різноманітності

Зміст

1	Випадки: для чого потрібно це керівництво?	3
2	Відправні точки: все по закону?	4
3	Якщо дивитися глибше: про що йдеться?	7
4	Розшифровка різноманітності: які відмінності мають відношення до навчання? ...	10
5	Розуміння шляхів навчання: супровід навчальних курсів з урахуванням різноманітності	22
	Планування навчальних програм, що враховують різноманітність	24
	Підтримка переходу до професійного життя	25
6	Формувати практику: сприяти навчанню для всіх	25
6.1	Підготовчий етап	26
6.1.1	Власне ставлення	27
6.1.2	Тематичний та літературний вибір	27
6.1.3	Навчальні матеріали з низьким рівнем бар'єрів, які враховують різноманітність	29
6.1.4	Низькобар'єрні місця і приміщення	31
6.1.5	Експерсії з низьким рівнем бар'єрів	32
6.1.6	Зайняття та перерви, що враховують різноманітність	33
6.2	Початок занять	35
6.2.1	Налагоджування контакту	35
6.2.2	Можливість познайомитися і взяти участь	38
6.3	Хід заходу	40
6.3.1	Навчально-виховна діяльність	41
6.3.2	Створення культури зворотного зв'язку	48
6.3.3	Підтримуйте зв'язок протягом семестру	49
6.3.4	Мікроагресії та дискримінація в навчальних закладах	50
6.4	Закінчення семестру і подальша підготовка	52
6.4.1	Отримання зворотного зв'язку	52
6.4.2	Іспити	53
6.4.3	Підготовка до іспитів	54
6.4.4	Право на вирівнювання наслідків гірших умов	56
6.4.5	Оцінка результатів занять	57

7	Все взято до уваги? Контрольний список	58
8	Ще раз - про що тут йдеться? Глосарій	60
9	Хто і що є ще? Пошук пропозицій та інформації	70
10	Де почитати? Література та джерела.....	80
11	Колектив авторів	83

1 Випадки: для чого потрібно це керівництво?

Сьогодні вищі навчальні заклади характеризуються великою різноманітністю: не тільки студенти, але і всі учасники освітнього процесу мають різне походження. Це означає, що вони також мають різні потреби. У той же час існують структури, які створюють бар'єри та перешкоджають освітнім шляхам.

Це керівництво призначене для того, щоб дати вам як викладачам уявлення про те, як враховувати ці відмінності та як забезпечити структуру навчально-методичної діяльності, яка враховує різноманітність. Для цього, з одного боку, розглядаються важливі теоретичні основи, такі як поняття різноманітності. З іншого боку, керівництво містить практичні поради та додаткову інформацію, які можуть бути безпосередньо застосовні у викладацькій діяльності. Це керівництво призначене для всіх, хто хоче перевірити, осмислити та розвинути свою методику викладання з урахуванням різноманітності. Перш за все воно призначене для педагогів-початківців.

Мета цього керівництва - надати вам знання та інструменти для забезпечення активної та рівноправної участі всіх студентів у повсякденному житті вищого навчального закладу. При цьому також стає очевидним, що не йдеться про декілька "осіб, що вивчають проблеми". Швидше, слід звернути увагу на принцип викладання з урахуванням різноманітності у вищих навчальних закладах, незалежно від конкретної проблеми, з якою стикаються всі студенти. Керівництво призначене для того, щоб допомогти виявити відмінності, що мають відношення до навчання, і дати практичні рекомендації про те, як адекватно реагувати на них.

Структура керівництва складається з трьох блоків: по-перше, в ньому описуються правові та університетські умови, а також теоретичні основи. На цій основі в другій частині будується практичний блок для конкретної розробки доктрини, що враховує різноманітність. Третій блок складається з контрольного списку та довідника контактних осіб в Лейпцизькому університеті. Тут можна знайти рекомендації з надання підтримки в повсякденному житті під час навчального процесу та пропозиції щодо подальшого обговорення.

Важливі терміни більш детально пояснюються в глосарії. В текст Керівництва включені інформаційні блоки з важливою довідковою інформацією, виділеною

червоним кольором, а конкретні пропозиції щодо дій (спробуйте це) - синім. Значок комп'ютера використовується для позначення особливостей навчання з цифровою підтримкою.

Безсумнівно, не всі пропозиції можуть бути реалізовані одночасно. Це також не є метою цього керівництва. Пропонуємо викладачам викладачам використовувати запропоновані пропозиції з урахуванням ваших ресурсів та потреб.

Це керівництво було складено з точки зору викладачів, методистів та студентів Лейпцизького університету і спеціально розроблений для стимулювання подальшого розвитку за допомогою врахування багатьох точок зору. Ми вітаємо зауваження та пропозиції щодо поліпшення і доповнення. Це стосується і навчання з використанням цифрових технологій, яке стало важливою частиною повсякденної навчальної діяльності. І останнє, але не менш важливе: простих універсальних методів і стратегій не існує. Адекватні рішення індивідуальних проблем найкраще шукати разом зі студентами.

Інформаційний блок Зворотній зв'язок:

Ми вітаємо ваші відгуки про цей посібник. Для цього надішліть електронний лист на адресу chancengleichheit@uni-leipzig.de

2 Відправні точки: все по закону?

Рівноправна участь всіх людей є основною цінністю в такому науковому закладі, як Лейпцизький університет. При цьому відповідальність за забезпечення рівних можливостей лежить на всіх співробітниках і членах університетської спільноти.

Правова основа для цього закладена в **статті 3 Конституції Федеративної Республіки Німеччини**. Згідно з нею, всі люди рівні перед законом. Конституція передбачає, що жодна особа "не може зазнавати дискримінації чи переваги через свою стать, походження, расу, мову, батьківщину та походження, віру, релігійні чи політичні переконання".¹ Недопустима також дискримінація людей з

¹ Ст. 3 GG [Конституція Федеративної Республіки Німеччини].

фізичними вадами або хронічними захворюваннями. **Загальний закон**² про рівне ставлення також гарантує ці права. Це доповнює аспекти різноманітності в тому сенсі, що також заборонено нерівне поводження з людьми, засноване, зокрема, на їхньому віці або сексуальній ідентичності.

Згідно з цими правовими принципами, Сьоме керівництво **Плану розвитку вищої освіти Саксонії на 2025 рік** зазначає: "вищі **навчальні** заклади конструктивно використовують соціальне різноманіття своїх студентів та членів спільноти. Вони підкреслюють відмінності між учасниками освітнього процесу та намагаються використати їх на свою користь. Це запобігає дискримінації будь-якого роду, забезпечує рівні права і можливості [...] і баланс між сім'єю та роботою."³ Отже, забезпечення рівної участі всіх людей також є обов'язком вищих навчальних закладів Саксонії в цілому та Лейпцизького університету зокрема. Так само існують соціальні процеси та структури, які можуть призвести до інвалідності, утиску та дискримінації. Якщо ці дискримінаційні структури не будуть активно і систематично руйнуватися, це може мати додаткові наслідки для здоров'я студентів. Це, в свою чергу, має великий вплив на їх працездатність.

Якщо розглядати порушення, пов'язані з навчанням, то ми можемо припустити, що в кожному навчальному курсі бере участь принаймні одна людина, до якого відноситься таке порушення.

Інформаційний блок: порушення в навчанні

У зимовому семестрі 2016/2017 року студентська спілка Німеччини "Навчання з обмеженими можливостями" провела загальнонаціональне опитування серед студентів з обмеженими можливостями та хронічними захворюваннями. Спеціальна оцінка, проведена Лейпцизьким університетом, показала, що найпоширенішими серед студентів з порушеннями були **психічні порушення (62,1%)**. **13,4%** студентів Лейпцизького університету з обмеженими можливостями здоров'я та хронічними захворюваннями повідомили про **фізичні обмеження**. Будь-який тип обмеження або маргіналізації може мати серйозний вплив на навчання. Однак більшість з цих обмежень не помітні з першого погляду: тільки у **1,9%** респондентів фізичні порушення або хронічні

² § 1 AGG [Загальний закон про рівне ставлення].

³ План розвитку вищої освіти на 2025 рік:

https://www.studieren.sachsen.de/download/Hochschulentwicklungsplanung_Sept.2021.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

захворювання були **видимі**.⁴

Дискримінація - це складна загальносоціальна проблема. Нормативні моделі мислення та дій також переважають в академічному навчальному середовищі, що може мати дискримінаційний характер. Звичайно, не всі студенти вищих навчальних закладів стикаються з дискримінацією. Однак це явище поширене набагато ширше, ніж прийнято вважати. Злам дискримінаційних та несприятливих структур не може бути успішним без необхідного розуміння всіх, хто бере участь у повсякденному університетському житті.

В рамках аудиту різноманітності, проведеного Асоціацією донорів німецької науки, відділом з питань рівних можливостей, різноманітності та сім'ї Лейпцизького університету (колишній відділ з питань рівності) ініціював емпіричне дослідження досвіду дискримінації. В онлайн-опитуванні, проведеному в Лейпцизькому університеті в зимовому семестрі 2015/2016 рр., взяли участь 4456 учасників освітнього процесу. З них 69,1% були студентами. 30,9% заявили, що вони є співробітниками Лейпцизького університету. Опитування показало, що культура гостинності по відношенню до студентів з дітьми, іноземним студентам і людям з обмеженими можливостями здоров'я, безумовно, має потенціал для поліпшення. Теми виховання дітей і балансу викладання і навчання актуальні як для студентів, так і для викладачів і співробітників. Турбота про близьких є важливою проблемою, особливо для працюючих. Найчастіше з ⁵дискримінацією **(48,8%)** стикалися ЛГБТ-респонденти *. Жінки найчастіше вказували стать як причину дискримінації. Люди, які сповідують релігію, відмінну від християнської, часто називають своє віросповідання підставою для дискримінації **(30,3%)**. При цьому мусульмани набагато частіше, ніж прихильники інших релігій, вказували на релігійну приналежність в якості причини дискримінації. Повідомлялося також про випадки дискримінації за ознакою статі або остракізму щодо співробітників та студентів з важкими формами інвалідності. Також були порушені питання визнання трансгендерів та расистського поведіння з іноземними студентами.

⁴ best2 (2018): опитування студентів „навчання з порушеннями – best2“ 2016/2017 – спеціальна оцінка Лейпцизького університету (неопублікований рукопис).

⁵ Див. інформаційний стенд "Сексуальна ідентичність".

Інформаційний блок: частка жінок у Лейпцизькому університеті
В середньому **60%** студентів, яких зараховують до Лейпцизького університету (UL), **складають жінки**. Серед випускників університету на 2020 рік число жінок становить **62%**. Лейпцизький університет також має більш високий відсоток жінок в області захищених докторських дисертацій - близько **54%**. Водночас стає очевидним, що більшість докторантів (**близько 60%**) - жінки в області **гуманітарних наук**. Частка жінок серед докторантів в області **фізики, математики та інформатики** значно нижче - **39%**.⁶ Частка жінок, які отримали ступінь доктора, в Лейпцизькому університеті в 2020 році становила 37%.⁷ По-перше, у навчальних програмах, які вважаються орієнтованими на чоловіків, частка жінок, як правило, дуже мала. З іншого боку, жінок, які отримують учену ступінь, значно менше, ніж чоловіків. Швидше за все, чоловіки продовжують свою наукову кар'єру. З цієї точки зору особливо важливо прокласти шлях для наукової кар'єри жінок після закінчення університету.⁸

Це дослідження показує, що студенти та викладачі Лейпцизького університету стикаються з дискримінацією, і необхідно вживати заходів на декількох рівнях. Підвищення обізнаності про різноманітність може стати ще одним кроком до створення вищого навчального закладу без дискримінації, з рівними правами та можливостями. Нижче пояснюються теоретичні основи, необхідні для цього.

3 Якщо дивитися глибше: про що йдеться?

Теоретичною основою цього посібника є концепція різноманітності. Термін походить від англійського слова *Diversity*, що означає *різноманітність* або *різність*, і як політична ідея бере початок в американських правозахисних рухах 1960-х років. Метою цих соціальних рухів було обговорення та врешті-решт

⁶ Державне статистичне управління Вільної землі Саксонія, Каменц, 2021 Студенти вищих навчальних закладів (B III 1)

Поточний стан звіту: 2020, доступний за адресою: https://www.statistik.sachsen.de/download/statistische-berichte/statistik-sachsen_bIII1_studierende-hochschulen.xlsx [останній перегляд 03.05.2022].

⁷ Державне статистичне управління Вільної землі Саксонія, Каменц, 2022 р. доступно за адресою: <https://www.statistik.sachsen.de/genonline/online?language=de&sequenz=tabellen&selectionname=21351#abreadcrumb>.

⁸ Тейхерт, Георг: Ти ж теж цього хочеш! Досвід дискримінації студентів та співробітників Лейпцизького університету, Імпульс. Внесок Лейпцизького університету у розвиток різноманітності та рівних можливостей, Т. 1, Лейпциг, 2019.

усунення расової та іншої дискримінаційної нерівності. Активісти: на той час вимагали не лише фундаментальної рівності (*equality*) всіх людей, але і загальної справедливості розподілу і визнання (*equity*). Сьогодні ці вимоги часто об'єднуються в цілі *соціальної справедливості (Social Justice)*.⁹ Це поняття поєднує економічну справедливість із соціальною. Досягнення *соціальної справедливості* вимагає, перш за все, визнання того факту, що людей можуть маргіналізувати шляхом соціальних механізмів. Для виявлення цих соціальних механізмів можна використовувати аспекти різноманітності, які одночасно демонструють наслідки дискримінації та привілеїв. У наступному розділі аспекти різноманітності будуть розглянуті більш детально. Щоб не тільки виявити недоліки, але й запобігти їм, важливо, щоб зацікавлені сторони були почуті та захищені в рамках установи, а також забезпечити їх стійкість. Крім того, для ефективної протидії потенційній дискримінації необхідно забезпечити рівноправну активну участь.

Основою дискримінації є поділ людей на групи. Цей поділ зазвичай здійснюється не самими групами, а іншими соціальними інстанціями. Відповідні категорії також називаються зовнішніми атрибутами. Зазвичай вони базуються на переконанні, що відповідні члени групи мають спільні, але специфічні для групи характеристики. В основі цих визначень щодо групових характеристик лежать неприпустимі з точки зору соціальних наук надмірні узагальнення, які в кінцевому підсумку проявляються як стереотипи. Це не враховує різноманітність, властиву кожній групі, і, таким чином, ігнорує той факт, що кожна людина є індивідуальністю. Прагнучи захистити людей від дискримінації, приписуваної певній груповій приналежності, це керівництво також ризикує відтворити такі приписувані якості. Завдання полягає в тому, щоб, з одного боку, спочатку визнати групову приналежність, щоб мати можливість виявити і назвати соціальну несправедливість і дискримінацію. Крім того, соціальна приналежність може мати позитивний політичний ефект. Члени цих груп можуть, з одного боку, організовуватися за допомогою спільної ідентифікації і відстоювати власні інтереси. З іншого боку, унікальність кожної людини повинна сприйматися без приписування їй певної групової приналежності як основи дискримінації чи класифікації¹⁰. Повністю позбутися цього антагонізму

⁹ Оскільки німецький термін "соціальна справедливість" стосується насамперед контексту соціальної політики та політики на ринку праці, тут використовується англійський термін.

¹⁰ Лія Карола Чоллек / Гудрун Перко / Хайке Вайнбах: Радикальна різноманітність під знаком соціальної справедливості. Філософські основи та практична реалізація різноманітності в інститутах, у: Марія ду Мар Кастро Варела / Нікіта Даван (ред.): соціальна (не) справедливість. Критичні погляди на різноманітність, інтерсекційність та антидискримінацію, Берлін [та ін.] 2011, с. 260-276, тут, с. 266-267.

неможливо. У цьому відношенні може йтися лише про делікатний підхід до цієї сфери напруженості, підхід, який також повинен бути встановлений у педагогічній культурі.

Часто різноманітність описується за допомогою канонічних категоріальних аспектів, таких як вік, стать та клас. Ці виміри описують категоризацію, через яку люди зазнають дискримінації або отримують привілеї. При цьому вони не стоять окремо один від одного і не є жорсткими, остаточно визначеними категоріями. Швидше, їх слід розуміти як соціальні конструкції, які зазнають історичних змін. Незважаючи на те, що вони (соціально) побудовані, ці категоризації мають реальні наслідки для постраждалих. Крім того, ці вимірювання знаходяться у взаємозв'язку між собою, що описується аналітичною концепцією інтерсекційності.¹¹ Цей термін походить від адвоката Кімберлі Креншоу. Креншоу стверджує, що новий тип досвіду дискримінації може виникнути через переплетення кількох форм дискримінації. Вона узагальнює це явище в понятті інтерсекційності. Ці різні форми утиску та дискримінації можуть не завжди бути пов'язані між собою, але породжують нову форму дискримінації через складні взаємодії та взаємне посилення. Щоб побачити різноманітність у соціальних групах, корисно розглянути концепцію інтерсекційності.

Відповідно, різноманітність - це не досяжна мета, а основа будь-якої людської взаємодії. Отже, різноманітність повинна визнаватися як стандартний параметр, а не як відхилення від сконструйованої норми.¹² У концепції різноманітності відмінність - це стандартний параметр.

¹¹ Кімберлі Креншоу: Демаргіналізація расової та статевої інтерсекційності. Чорна феміністична критика антидискримінаційної доктрини, феміністичної теорії та антирасистської політики, юридичний форум Чиказького університету, 1989 (1), доступний за адресою: <https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1052&context=uclf> [останній перегляд 03.05.2022].

¹² У дидактичних контекстах поняття неоднорідності найчастіше використовується для врахування різноманітних передумов для студентів. Втім неоднорідність протиставляється однорідній нормі і, таким чином, залишається незмінною в уявленні про „нормальну“ більшість суспільства. Ось чому в цьому посібнику всюди використовуються терміни різноманітність або різність, покликані висловити вдячність за людське різноманіття, але не зводячи його до корисності чи прибутковості. Див. нижче: рекомендація Координаційного центру щодо сприяння рівній спроможності в університетах та вищих навчальних закладах Саксонії: надзвичайно різноманітна. Комунікація, що враховує різноманітність у мовленні та зображеннях, доступна за адресою: [https://www.chancengleichheit-in-sachsen.de/files/chancengleichheit/Publikationen/181010_Koordinierungsstelle_Ausgesprochen_Vielfaeltig_Webansicht\(3\).pdf](https://www.chancengleichheit-in-sachsen.de/files/chancengleichheit/Publikationen/181010_Koordinierungsstelle_Ausgesprochen_Vielfaeltig_Webansicht(3).pdf)https://www.kc-sachsen.de/files/chancengleichheit/Publikationen/2104_Koordinierungsstelle_Ausgesprochen_vielfaeltig_PDF.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

Так само терміни доступність та інклюзивність часто використовуються в контексті процесів викладання та розвитку вищої освіти як формулювання цілей. Однак існуючі структури не можуть стати повністю безбар'єрними, оскільки потреби студентів сильно відрізняються. Тому тут, в керівництві, використовується поняття "безбар'єрної" форми педагогічної та навчальної діяльності. Під інклюзивністю мається на увазі надання всім, хто відповідає формальним вимогам до навчання, рівноправної участі в процесі навчання. Це абсолютно не залежить від індивідуальних потреб або досвіду дискримінації.

(Перед главою 4 повинна бути перша сторінка з цитатами про дискримінацію, з якою стикаються в)

4 Розшифровка різноманітності: які відмінності мають відношення до навчання?

Вимірювання різноманітності є відправною точкою для побудови груп та атрибутції. Однак ці соціальні конструкції є не рівноправними, а ієрархізовані в соціальному просторі і, таким чином, одночасно породжують нерівність. Хоча групова приналежність, як правило, надумана, вона реальна для людей як досвід нерівності та дискримінації. За допомогою виховання і соціалізації цей досвід закріплюється в суб'єктах.

Нерівність проявляється через символи, які не вибираються вільно, а визначаються цим реальним соціальним становищем. Прикладами символічного прояву нерівності є, наприклад, стиль одягу, повсякденна поведінка, смак, мова та інші форми поведінки. Деякі з них – і тут це стає важливим для викладання у вищих навчальних закладах – мають відношення до навчання. Ці відмінності, що мають відношення до навчання, а конкретно до практики викладання, розглядаються в цьому керівництві в Главі 6.

В цілому, в термінах категорії дискримінації або привілеїв можна назвати різні аспекти різноманітності, які повинні бути особливо враховані при плануванні навчально-методичної діяльності. Ці вимірювання не є ні чітко розмежованими, ні всеосяжними, і тому їх слід розглядати як такі, що перетинаються. Оскільки всі виміри однаково релевантні і не можуть бути ієрархізовані, було вирішено перелічити їх в алфавітному порядку.

Вік і покоління

Цей вимір відноситься до соціокультурної атрибуції потреб і здібностей, пов'язаних з (передбачуваним) віком учнів. Якщо судити за зовнішністю, людям можна приписати певний вік, і таким чином до них можуть бути пред'явлені відповідні очікування. Так, наприклад, можна припустити високий рівень технічного розуміння або низький рівень професійного досвіду. Це залежить від переважаючих соціальних уявлень про представників певного покоління. Середній вік студентів у Саксонії становить 24,5 роки, що нижче середнього по Німеччині.

Існує багато причин, чому студенти вступають до університету на кілька років раніше чи пізніше. До них відносяться середня освіта, отримана швидше, ніж більшістю школярів, попередня освіта, самофінансування навчання і, можливо, викликані цим затримки, відпустка по догляду за дитиною, рішення продовжити навчання без відриву від виробництва тощо. Таким чином, вікова різноманітність також є нормою в університеті.

Вікова дискримінація існує не тільки по відношенню до студентів старшого віку. Це також може вплинути на молодших студентів, якщо щодо них існують позитивні чи негативні стереотипи. В результаті їм загрожує або надмірна вимогливість, або те, що їх не сприймуть всерйоз. Ця динаміка та ризики особливо важливі на семінарах та лекціях, де студенти повинні працювати разом, наприклад, у групах.

Фізичні та когнітивні порушення

Інформаційний блок: інвалідність Хоча люди можуть мати фізичні та когнітивні порушення, вони стають інвалідами лише через неінклюзивне середовище. Таким чином, йдеться про людей з обмеженими можливостями, яким заважають певні соціальні процеси і структури.

Цей вимір поєднує різні фізичні та когнітивні здібності людини та її потребу жити самостійним життям. Фізичні та когнітивні порушення включають, наприклад, порушення рухливості, порушення зору та сліпоту, порушення слуху та глухоту, порушення мови та часткові порушення можливостей (наприклад, дислексія або дискалькулія), але також хронічні соматичні захворювання, психічні захворювання, розлади спектру аутизму та синдром дефіциту уваги / гіперактивності.

Порушення - це складні явища. З одного боку, вони можуть представляти

важливу частину особистої ідентичності і, таким чином, сприяти груповій приналежності та пов'язаному із цим представленню інтересів. З іншого боку, категоризація відмінностей відповідно до чинної норми стигматизує ці порушення і призводить до дискримінації та інвалідності в повсякденному житті.

Нормативні уявлення про здоров'я і функціональні здібності часто сприймають погіршення здоров'я як відхилення від цього уявлення і вважають його інвалідністю людини. Як результат, часто "інвалідність визначається не самою шкодою, а соціальними наслідками для способу життя людини [...]".¹³

Це керівництво покликане спонукати до зміни точки зору. Бар'єр, який потрібно подолати, - це не люди чи їх недоліки, а соціальні процеси, які *заважають цим людям*. З цієї точки зору також стає очевидним, що не люди повинні змінюватися, а суспільні процеси, якщо бар'єри повинні бути усунені. Університети також повинні забезпечити доступ для всіх студентів, незалежно від того, чи мають вони формальний діагноз фізичних або когнітивних порушень. Для цього навчальні заклади повинні визнати, що порушення - це не відхилення від норми, а частина людського різноманіття.

Інформаційний блок: психічні захворювання

25% студентів із Саксонії повідомляють, що у них є порушення здоров'я або хронічні захворювання.¹⁴ Для студентів Лейпцизького університету з обмеженими можливостями здоров'я та хронічними захворюваннями психічні захворювання становлять основну частину порушень, що обтяжують навчання, - 62,1%.¹⁵

Не тільки структурні бар'єри є проблемою для студентів. Структура викладання в університеті, а також вимоги, що пред'являються до студентів, також можуть

¹³ Ерфуртська Вища школа інклюзії: План дій, 2013/2014, доступний за адресою: https://www.fh-erfurt.de/fhe/fileadmin/Material/Institut/Verkehr_Raum/Download/IVR_Berichte/Aktionsplan_FHE_IVR_bericht_hauptteil.pdf https://www.gemeinsam-einfach-machen.de/SharedDocs/Downloads/DE/AS/UN_BRK/fh-erfurt2.pdf?__blob=publicationFile&v=3 [останній перегляд 03.05.2022].

¹⁴ Міддендорф, Е., Аполінарський, Б., Борнкессель, П., Брандт, Т., Хойценберг, С., Науманн, Х., Посковський, Дж. та Беккер, К. (2017). Економічне та соціальне становище студентів у Німеччині 2016. 21. Соціальне опитування німецької студентської спілки-проведено німецьким Центром досліджень вищої освіти та науки. 21-е соціальне опитування для німецьких студентів та студентів, які навчаються в Німеччині, для Саксонії. Взято з http://www.sozialerhebung.de/sozialerhebung/archiv/download/21/Soz21_ra_sachsen.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

http://www.sozialerhebung.de/sozialerhebung/archiv/download/21/Soz21_ra_sachsen.pdf

¹⁵ best2 (2018): опитування студентів „навчання з порушеннями – best2“ 2016/2017 – спеціальна оцінка Лейпцизького університету (неопублікований рукопис).

створювати перешкоди. Коли викладання та навчання розробляються з урахуванням різноманітності, доступ до них може бути відкритий для всіх, хто отримав офіційний дозвіл на доступ.

Сімейна відповідальність за членів родини

Ця характеристика описує контекст сім'ї або план життя людини і пов'язані з цим обов'язки по вихованню або догляду.

Інформаційний блок: батьки-студенти у Саксонії

студентів, які мають хоча б одну дитину, набагато більше - 9%, ніж у середньому по країні (6%). 13% студентів у віці від 26 до 30 років і трохи менше половини студентів старше 30 років є батьками (49%).¹⁶

У Лейпцизькому університеті можливість навчатися для людей, які мають сім'ю, також є важливим показником якості університетської освіти, чутливої до різноманітності. Студенти, які мають дітей, можуть, наприклад відвідувати лекції або семінари тільки коли за забезпечений догляд за дитиною. Самостійна попередня і подальша підготовка також обмежена цими тимчасовими рамками. Коли дитиною нема кому доглянути через закриття дитячого садочка або через хворобу дитини, дозволяється не відвідувати зайняття. Вагітним матерям часто доводиться пропускати заняття принаймні на один семестр. В результаті під загрозою опиняються як змістовний зв'язок, так і соціальні контакти з іншими однокурсниками.

З подібними проблемами стикаються студенти, які доглядають за членом сім'ї.¹⁷ Обов'язки по догляду за хворими також створюють для цих людей тимчасові та фінансові труднощі. Якщо при цьому навчатися очно, це може призвести до величезного психологічного та фізичного стресу.

Стать та гендерні ролі

Гендер та гендерна роль можуть стосуватися певної статі при народженні (біологічна стать) або пов'язаних із нею соціокультурних атрибутів (соціальна стать або "гендер", відповідно). Під цим маються на увазі віднесення статі певних рис характеру, поведінки і ролей. З 1 січня 2019 року в графі "стать", крім

¹⁶ Ширмер, Х., & Брекер, Л. - М. (2018). Економічне та соціальне становище студентів у Саксонії. Регіональний звіт про 21-е соціальне опитування, проведене DZHW для студентських спілок у Саксонії протягом періоду опитування 2016 року. Дрезден: студентська спілка Дрездена.

¹⁷ Однак точних даних по цій конкретній ситуації у Лейпцизького університету немає.

"чоловіча" і "жіноча" з'явилася опція третього запису статі "інше" (поряд з можливістю не вказувати). Таким чином, в Німеччині юридично визнані три статі.

Інформаційний блок: дані із зазначенням статі

У Лейпцизькому університеті в зимовому семестрі 2021/22 року навчалося в цілому 31 022 студента. З них при зарахуванні 18867 (60,8%) вважають себе "жінками" і 12090 (38,9%) - "чоловіками". Всі інші студенти (0,2%)

використовують для себе позначення "інше" або не надали ніякої інформації.¹⁸

Необхідно забезпечити, щоб людям, незалежно від їх приписуваної або фактичної статі, дозволялося придбання компетенцій на неупередженій і рівній основі. Підхід, заснований на рівних правах, інтересах і компетенціях, на даному етапі доречний в сенсі викладання з урахуванням різноманітності і сприяє успіху в навчанні всього студентського співтовариства і забезпечення рівних можливостей.¹⁹

Для забезпечення рівного доступу часто необхідна конкретна підтримка недостатньо представлених груп студентів, наприклад, спеціальні пропозиції для жінок з математики та природничих наук. Але і з точки зору мови можна сприяти розширенню рівних можливостей, оскільки формулювання враховують інтереси всіх статей і дозволяють їм відчувати себе залученими.

Національне походження

Ця характеристика описує національне походження (наприклад, країну народження) людини та пов'язані з нею соціокультурні передумови. Як національність, так і соціокультурні норми і правила мають відношення до людей в рамках світового порядку, створеного на основі національних держав. Це стосується необхідності належати до національності та підтверджувати цю приналежність документами, що посвідчують особу, культурними відмінностями, такими як мова, а також уявними відмінностями людей національного походження.

Інформаційний блок: дані про іноземних студентів

У зимовому семестрі 2019/20 студентський склад Лейпцизького університету

¹⁸ Дані студентського Секретаріату Лейпцизького університету.

¹⁹ Сексизм у науці. Спільна заява: <https://gender-macht-wissenschaft.de/https://gender-macht-wissenschaft.de/> [останній перегляд 03.05.2022].

налічував трохи менше 12% іноземних студентів (N = 3652). Загалом студенти приїжджають із 151 країни. Дев'ять найпоширеніших країн: Китай, включаючи Тибет: 9,69%, Російська Федерація: 5,7%, Сирійська Арабська Республіка: 4,98%, Україна: 3,59%, Єгипет: 3,31%, США: 3,29%, Італія: 3,26%, В'єтнам: 3,12% та Іспанія: 2,82% становлять менше половини цього показника (42%) іноземних студентів. Таким чином, іноземні студенти Лейпцизького університету походять з дуже різних країн.²⁰

В університетському контексті іноземні студенти повинні адаптуватися до різних ситуацій і, таким чином, стикаються з більшими проблемами, ніж місцеві студенти. Наприклад, їм потрібно вивчити нову мову та (або) вчитися іноземною мовою, пристосуватися до нової системи вищої освіти та нової академічної традиції, створити соціальну мережу та звикнути до нових суспільних звичаїв.

При розробці доктрини повинні також враховуватися різні контексти та передумови. Слід уникати расистських термінів ²¹(наприклад, n-слово), а також терміни з колоніальною чи нацистською історією (наприклад, кольорові, екзотичні) або, якщо це неминуче, контекстуалізувати їх.²² Так само слід звертати увагу на те, які стереотипи та атрибуції відтворюються в навчальних матеріалах. Часто євроцентристські академічні погляди можуть бути доповнені цим і стимулювати критичне мислення.

Інформаційний блок: Національні меншини в Німеччині

В Німеччині існують чотири визнані державою меншини: данці, фризи, роми та лужицькі серби. Люди, які належать до національних меншин, є громадянами Німеччини, але мають власну мову, культуру та історію. За винятком ромів, географічно можна виділити регіони, в яких проживає більша частина представників відповідної меншини.

У Лейпцизькому університеті є інститут вивчення мови лужицьких сербів, який є єдиним в країні навчальним закладом для її викладачів. Лужицькі серби,

²⁰ Дані студентського Секретаріату Лейпцизького університету.

²¹ Арндт, Сьюзен, Хорншайдт, Антьє (Hg.): Африка та німецька мова. Критичний довідник, Мюнстер, 2018.

²² Антидискримінаційне бюро (АБР) у Кельні / Товариство проти насильства (Hg.): Мова створює реальність. Глосарій та контрольний список посібника з використання мови, що критикує расизм, доступні за адресою: <https://www.uni-hamburg.de/gleichstellung/download/antirassistische-sprache.pdf> <https://www.uni-hamburg.de/gleichstellung/download/antirassistische-sprache.pdf> [останній перегляд 03.05.2022].

близько 60 000 людей, живуть у Верхній Лужиці (Саксонія) та у Нижній Лужиці (Бранденбург), і крім німецької мови розмовляють також верхньолужицькою та нижньолужицькою. Як національна меншина, вони мають право на збереження та розвиток сербської культури та традицій.²³

Соціальне походження

Цей вимір визначає різне академічне та соціальне походження студентів. Крім соціально-економічних умов в батьківських родинах, можуть відрізнятися способи і шляхи отримання права на вступ до вищого навчального закладу.

Інформаційний блок: дані про батьківські сім'ї
55,6% студентів у Саксонії заявили, що їхні батьки мали вищу освіту. Цей показник значно вищий за середній показник по країні (47,9%). Таким чином, у Саксонії навчається більше студентів із сімей з вищою освітою, ніж у середньому по Німеччині, але майже у половини студентів батьки не мають вищої освіти.²⁴

До студентів із сімей, які мають вищу освіту, можуть бути пред'явлені різні вимоги щодо навчання. З одного боку, планування та організація навчання для тих, хто ніколи не зтикався з вищою освітою, може бути особливо складним завданням, оскільки не можна покладатися на досвід, знання чи професійну та фінансову підтримку батьків. Це також проявляється при ініціюванні стажувань або поїздок за кордон, а також при подачі заяви на посади т'юторів і допоміжних співробітників.

Інформаційний блок: соціальна нерівність
Несприятливе становище через соціальне походження, тобто класизм, впливає

²³ У цьому контексті концепція перекладацької мови є хорошою дидактичною відправною точкою для адекватного врахування мовних компетенцій та вимог, не пов'язаних з рідною мовою. Це означає визнання індивідуальної лінгвістичної компетентності за межами національної німецької мови, якою в Лейпцизькому університеті зазвичай говорять на викладацькому рівні і яка вимагається на іспитах. Студенти можуть в деяких випадках отримувати більш високі оцінки, якщо вчать рідною мовою, ніж мовою викладання. Це слід враховувати для двомовних та багатомовних студентів, особливо тих, хто покладається на мову жестів. Додаткову інформацію ви можете знайти тут: <https://sk-at.big-projects.eu/index.php/de/translanguaging-aus-linguistischer-perspektive> [останній перегляд 03.05.2022].

²⁴ Міддендорф, Е., Аполінарський, Б., Борнкессель, П., Брандт, Т., Хойценберг, С., Науманн, Х., Посковський, Дж. та Беккер, К. (2017). Економічне та соціальне становище студентів у Німеччині 2016. 21. Соціальне опитування німецької студентської спілки-проведено німецьким Центром досліджень вищої освіти та науки. 21-е соціальне опитування для німецьких студентів та студентів, які навчаються в Німеччині, для Саксонії. Взято з http://www.sozialerhebung.de/sozialerhebung/archiv/download/21/Soz21_ra_sachsen.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

на шанси студентів на участь. Класизм може виражатися майже непомітно. Наприклад, звичка "ставити питання" має швидше позитивний відтінок в освіченому середовищі і більш негативний відтінок у більш віддалених від освіти колах. В першому випадку постановка питань розглядається як вираз самостійного мислення, а у другому це може бути проявом незнання. Отже, це більше, ніж індивідуальний вибір, коли одні задають питання, а інші мовчать. Проблема полягає в тому, що деякі способи поведінки краще вписуються в університетський контекст і, таким чином, полегшують життя в університеті, ніж інші. Для прикладу: ті, хто задає питання, зазвичай вважаються кращими студентами, ніж ті, хто більше мовчить. Це, в свою чергу, призводить до нерівності можливостей, з якою зазвичай стикаються лише при видимій об'єктивній оцінці. На це можна реагувати двома способами: по-перше, поведінка може бути обрана як відправна точка. Вона не є жорсткою, а може мінятися в певних рамках протягом усього життя. Отже, тут можна розраховувати на делікатний розвиток навичок. Межі та вихідні точки цього розвитку завжди різні і повинні враховуватися при оцінці. Другою - і важливішою у цьому контексті - відправною точкою є структурна зміна. Ми повинні зробити університетську структуру більш придатною для різних форм соціалізованої поведінки.

Це важливо не в останню чергу на тлі того, що успіх в навчанні в значній мірі залежить від досвіду узгодженості під час навчання. Тому що ймовірність успішного завершення навчання зростає, коли студенти розуміють, що вони "вписуються" в навчальний заклад, говорять його мовою і визнані його членами.²⁵

Гендерна ідентичність

З одного боку, цей вимір стосується гендерної ідентичності, яка може відрізнитися від біологічної статі, встановленої при народженні (транс-гендер), або відповідати їй (цис-гендер). Так само цю гендерну ідентичність не завжди можна віднести до бінарної, тобто двостатевої, системи (небінарна, квір-гендерна). Соціокультурна атрибуція також пов'язана з гендерною ідентичністю (див. вимірювання "гендер" та "гендерна роль").

Для людей, які не відповідають гетеронормативним уявленням або не належать

²⁵ Для отримання додаткової інформації та рекомендацій див.: <https://www.arbeiterkind.de/> [останній перегляд 03.05.2022].

до бінарної системи, повсякденне навчання в університеті може викликати величезний стрес, оскільки їм, наприклад, доводиться регулярно виступати, пояснювати, хто вони такі, і виправляти інших людей (наприклад, при використанні неправильних займенників). Крім того, при спілкуванні зі студентами часто виникає питання, як звернутися до людей, які не належать до бінарної системи або перебувають у перехідному періоді, тобто в процесі гендерного вирівнювання. Конкретні пропозиції з цього приводу містяться в главі 6.

Сексуальна ідентичність

Цей термін використовується для позначення лесбіянок, геїв, бі- та гетеросексуалів. Сексуальна ідентичність часто використовується як синонім терміна сексуальна орієнтація. Але на відміну від поняття сексуальної орієнтації, термін сексуальна ідентичність дає зрозуміти, що гомосексуальність, бі- і гетеросексуальність - це індивідуальна характеристика людини. Сексуальна ідентичність визначається не тільки сексуальними стосунками з іншою людиною, але й поза ними.²⁶ Існують і інші статеві ідентичності (пансексуальні, асексуальні, демісексуальні тощо), які ми не маємо змоги детально розглянути тут. Вони принципово незалежні, оскільки базуються на самовизначенні.²⁷

Інформаційний блок: LSBTTQI * і FLINTA *

Часто зустрічаються скорочення LSBTTQI * (лесбіянка, гей, Бі, транссексуал, транссексуал, квір, інтер), або англійською LGBTQI * (лесбіянка, гей, бі, транс, квір, інтер). Ці скорочення є самоназвами і використовуються як загальний термін для визначення ідентичностей, які не відповідають гетеронормативності. Крім того, існує також аббревіатура FLINTA * (жінка, лесбіянка, інтер, небінарний, транс, агендерний). Це скорочення в основному використовується для позначення угруповань, які перебувають у не вигідному становищі через патріархальні світогляди.

Зірочка позначає всі ідентичності та орієнтації, які не можуть або не хочуть співвідносити себе з вищезазначеними. При цьому штрихи зірочки покликані підкреслити їх різноманітність. У глосарії окремі позначення пояснюються ще

²⁶ Федеральне агентство з боротьби з дискримінацією, питання та відповіді щодо сексуальної ідентичності: https://www.antidiskriminierungsstelle.de/DE/ThemenUndForschung/Sexuelle_Identitaet/Themenjahr_2017/fragen_antworten_sexuelle_Identitaet/faq_sexuelle_Identitaet_node.html [останній перегляд 03.05.2022].

²⁷ Детальну інформацію див. <https://queer-lexikon.net/> [останній перегляд 03.05.2022].

раз більш детально.²⁸

Расизм

Расизм - це процес, шляхом якого люди будуються як окрема та однорідна група на основі (передбачуваних) фізичних чи культурних особливостей (наприклад, кольору шкіри, походження, мови, релігії). Така конструкція, заснована на нібито біологічних або культурних відмінностях, тягне за собою виключення і обмеження. Коли люди зазнають систематичних обмежень через расову приналежність та супутню соціальну нерівність, це називається структурним расизмом.

Мігранти часто стикаються з расизмом серед більшості населення Німеччини. В університеті також є студенти, які стикаються з дискримінацією через це. У глосарії ви знайдете детальну довідкову інформацію з термінології.

Інформаційний блок: Дані про студентів з історією міграції у Саксонії в 2016 році близько 10% німецьких студентів мають історію міграції, що нижче середнього показника по Німеччині (20%).²⁹

Припущення про приналежність до групи зазвичай також передбачає соціальну ситуацію або ефективність, в сфері освіти, перш за все, припущення про недостатню академічну успішність. Люди, які не відповідають нормативним уявленням суспільства більшості, в основному зазнають впливу цих расових конструкцій причинно–наслідкових зв'язків між сприйнятими зовнішніми характеристиками і передбачуваними характеристиками і здібностями – коротше кажучи, атрибуціями.

Расизм проявляється також в так званих мікроагресіях, тобто в "незначних", усвідомлених і часто здаються нешкідливими, але тим не менш агресивних проявах в повсякденному спілкуванні. При цьому люди, наприклад, приписують відсутність мовних навичок або підкреслюють особливо хороші мовні навички. Також часто приписується гарне розуміння на тематично пов'язаних питаннях через передбачувану приналежність, наприклад, до релігійної громади. Ці

²⁸ IGLYO, Індекс інклюзивної освіти ЛГБТКІ, відео, доступне за адресою: <https://www.youtube.com/watch?v=cb50JxLdVAc&feature=youtu.be> <https://www.youtube.com/watch?v=cb50JxLdVAc&feature=youtu.be> [останній перегляд 03.05.2022].

²⁹ Ширмер, Х., & Брекер, Л. - М. (2018). Економічне та соціальне становище студентів у Саксонії. Регіональний звіт про 21-е соціальне опитування, проведене DZHW для студентських спілок у Саксонії протягом періоду опитування 2016 року. Дрезден: студентська спілка Дрездена.

висловлювання та реакції позначають людину як іншу або навіть чужу (Othering) і, таким чином, припускають, що людина з певними (зовнішніми) характеристиками, наприклад, не може бути „німцем“ і, отже, не може належати до неї.

Інформаційний блок: мікроагресії

Питання "Звідки ти?", Відповідь: "З Білефельда."

Розчарування і недовіра у відповідях людей з міграційною біографією з німецького міста змушують багатьох інших німців продовжувати вирувати: "Ні, я маю на увазі, звідки ти насправді родом?" Цікавість до розкриття незвичайної історії міграції спонукає багатьох наполягати на тому, щоб запитати коріння всього родинного дерева (звідки походять ваші батьки, ваші бабусі та дідусі тощо). Такі питання завжди також означають, що люди з певними зовнішніми характеристиками вважаються не німцями, а чужими. У гіршому випадку ці, здавалося б, нешкідливі питання можуть повторно травмувати людей.

"Але ви добре розмовляєте німецькою!" "Спасибі, але і ви теж."

Більшість людей з міграційною історією, народжених у Німеччині, які говорять німецькою мовою як рідною мовою, але не відповідають фенотиповим нормам німецької більшості населення, класифікуються як „іноземці“ через їх зовнішній вигляд. Зауваження про те, що ці люди „втім добре говорять по-німецьки“, можна розцінити як расизм: Німеччина - країна іммігрантів. Той факт, що німці не сприймають інших німців як належних до них за зовнішніми ознаками, є ознакою расової соціалізації.³⁰ Відповідні атрибуції проявляються як прояви мікроагресії і щодо інших форм дискримінації.

Як уже зазначалося, форми дискримінації знаходяться у взаємозалежному співвідношенні один з одним. Ось чому в цьому посібнику ми ввели термін інтерсекційність (с. 9). Множинна дискримінація може мати місце, наприклад, при поєднанні расизму і релігійної ворожості. Результатом є новий тип дискримінації, такий як антимусульманський расизм чи антисемітизм (Див. також глосарій та Гл. 3 «Якщо дивитися глибше: про що йдеться?») Коли людей, з одного боку, на основі зовнішніх характеристик вважають ненімецького походження (наприклад, через нетипове для Німеччини ім'я), і в той же час як жінки вони відчувають дискримінацію за статтю, людина зазнає двох форм

³⁰ Соу, Ной (2018): Німеччина чорно-біла. Повсякденний расизм, Нордерштедт.

дискримінації у складній взаємодії. Вони можуть підсилювати одна одну. Тут слід зазначити, що аспекти расизму, релігії та переконань взаємопов'язані, тому наведені приклади стосуються і наступних аспектів.

Інформаційний блок: антисемітизм

Термін антисемітизм позначає ненависть, вороже ставлення, принизливі висловлювання, дії та упередження, спрямовані проти людей, які вважаються євреями або сприймаються як такі. Прояви антисемітизму можуть бути спрямовані і проти держави Ізраїль, яке при цьому розуміється як однорідний єврейський колектив.

Сучасний антисемітизм, хоча часто має расову основу, помітно відрізняється від інших расових стереотипів. В антисемітських світоглядах євреї виступають як «інші», як загальний образ ворога всіх інших націй і груп людей.³¹

Публічне антисемітське цькування, в тому числі заперечення Голокосту, сьогодні в Німеччині карається за Статтею 130 Кримінального кодексу.

Релігія та світогляд

Цей вимір описує вплив світогляду та переконань на власні дії та самооцінку людини. Таким чином, віра і світогляд можуть відобразитися в харчуванні, в носінні певного одягу, в традиційних гендерних ролях і у відпочинку в певні святкові дні. Відповідно, дотримання цих релігійних принципів також може мати наслідки для навчання. Наприклад, віруючі студенти не можуть складати іспити у святкові дні або, можливо, їх здібності обмежені, тому що вони дотримуються поста з релігійних причин. Багато релігійних свят не відповідають григоріанському календарю, тому дні цих свят³² змінюються в річному циклі.

Студенти, які явно належать до певної релігії, також стикаються з дискримінацією як на структурному, так і на особистому рівні. Тут також необхідно поставити під сумнів власні стереотипні моделі мислення, при необхідності переглянути навчальний матеріал і бути уважним у своєму власному навчанні в цьому відношенні.

³¹ Це визначення базується на робочому визначенні Міжнародного альянсу пам'яті жертв Голокосту. Пор. <https://www.holocaustremembrance.com/resources/working-definitions-charters/working-definition-antisemitism> [останній перегляд 03.05.2022].

³² BAMF, міжкультурний календар:

<https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Behoerde/%0binterkultureller-kalender-2021-A1.html?nn=282388>https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Behoerde/interkultureller-kalender-2022-A3.pdf?__blob=publicationFile&v=13 [останній перегляд 03.05.2022].

Різноманітність стосується всіх

Тепер, після пояснення десяти аспектів різноманітності, що мають відношення до вищої освіти, слід ще раз підкреслити, що, з одного боку, ці аспекти є побудованими категоріями, які потрібно розбити та відобразити. З іншого боку, вони необхідні для того, щоб мати можливість окреслити та розкрити досвід дискримінації. У той же час, перш за все, стосовно вищої освіти необхідно мислити категоріально та міжсекторально, наприклад, запитуючи про конкретні потреби в конкретних ситуаціях. Це може дати зрозуміти, що різноманітність впливає на всіх і виникає тоді, коли люди стикаються і відрізняються за деякими пунктами, але подібні за іншими пунктами. Таким чином, відмінності в мотивах, схильностях, способах і швидкостях навчання, мотивації і стратегіях навчання, а також орієнтації студентів на цілі, поряд зі згаданими аспектами різноманітності, також мають відношення до формування вищої освіти.³³ При плануванні навчальних занять виникає також питання про те, які аспекти різноманітності конкретно впливають на навчальний процес і, отже, сприяють або перешкоджають успіху в навчанні. Концепція релевантного навчання різноманітності у викладанні визначає тут, з одного боку, конкретні науково обґрунтовані зв'язки між викладанням з урахуванням різноманітності і успіхами в навчанні, а з іншого боку, шукає методичні рішення. Ви також можете дізнатися більше про це в наборі інструментів вищої школи економіки та суспільства в Людвігсхафені.³⁴

5 Розуміння шляхів навчання: супровід навчальних курсів з урахуванням різноманітності

Виявлення недоліків і етапів в процесі навчання

Життєвий цикл студента (англ. Student Life Cycle) має відношення до вищих

³³ Хабек, Сандра: Різноманітність як можливість. Керівництво семінарами з урахуванням ієрархії та співпраці, в: Айхінгер, Регіна, Лінде, Франк. Ауферкорте-Міхаеліс, Ніколь (Hg.): Різноманітність у вищих навчальних закладах. Можливості та проблеми на шляху до відмінної та інклюзивної вищої освіти, Журнал розвитку вищої освіти 15(3) 2020, с.331-350.

³⁴ Бус, Імке: Враховуєте різноманітність у викладанні, пов'язане з навчанням?!, в: Ютта Рамп/ Імке Бус / Яніна Кайзер / Мелані Шидхельм / Петра Шорат-Валі: Набір інструментів для хорошого викладання в різних студентських колективах, робочі документи вищої школи економіки та суспільства Людвігсхафена, № 6, доступно за адресою: <https://www.hwg-lu.de/toolbox/konzept-der-lernrelevanten-diversitaet-in-der-lehre> [останній перегляд 03.05.2022].

навчальних закладів в першу чергу з адміністративної точки зору. У ньому описуються всі етапи, які студенти проходять в рамках своєї академічної підготовки, і пов'язані з цим обов'язки студентів, викладачів і адміністрації вищого навчального закладу. Таким чином, оскільки цикл суттєво впливає на аспекти викладання та навчання у вищих навчальних закладах, важливо поглянути на цикл з точки зору викладання у вищих навчальних закладах.³⁵

Для студентів цей цикл включає всі етапи від подання заяви на вступ, зарахування, вивчення курсів та іспити до закінчення навчання, відрахування та вступу до професійного життя. Для викладачів планування та проведення навчальних курсів, а також підготовка до іспитів мають особливе значення. При цьому варто поглянути на весь курс навчання, щоб побачити, де в системі вищої освіти виникають важливі перетину і прогалини між різними групами учасників. Представлення всього курсу навчання дає зрозуміти, що, наприклад, складні етапи складання іспитів, стажування та поїздки за кордон, а також зміна порядку навчання призводять до затримок у нормованому процесі. Крім того, стає зрозумілим, який вплив ці перерви в навчанні можуть мати на студентів: вказується, де існує конкретна потреба в підтримці і що викладачі повинні приділяти особливу увагу, щоб забезпечити успішне завершення навчання.

→ Вставити сюди ілюстрацію життєвого циклу студента

Наприклад: при пошуку стажування діти робочих можуть зіткнутися з більшими труднощами, ніж діти людей інтелектуальної праці через різний ефективний соціальний капітал або через необхідність більшого підробітку під час екзаменаційних сесій.

З точки зору вищої освіти, основною метою має бути заохочення прагнення студентів успішно завершити навчання, підвищення здатності студентів до навчання і, таким чином, забезпечення більш справедливого доступу до освіти. Деякі етапи і недоліки будуть розглянуті в наступному розділі. Особливу увагу слід приділяти плануванню вступу і орієнтації в навчанні, складання навчальних програм, що враховують різноманітність, і надання допомоги на початку кар'єри.

Початок навчання та орієнтація

³⁵ Шульмейстер, Рольф : "Життєвий цикл студента" як організаційний принцип електронного навчання, доступний за адресою: <http://rolf.schulmeister.com/pdfs/der-student-lifecycle.pdf> [останній перегляд 03.05.2022].

Перехід від шкільної або професійної освіти або від професійної діяльності до вищої освіти є складним завданням для всіх студентів. Особливо це стосується тих студентів, у яких є додаткові потреби або обмеження, а також тих, у кого відсутня або обмежена фінансова підтримка.

Інформаційний блок: рівень відсіву. Майже п'ята частина (19%) тих, хто припинив навчання, змушений був зробити це через проблеми з фінансуванням їх навчання. За цією відмовою ховаються не тільки фінансові труднощі, а й зростаючі труднощі поєднання тривалої оплачуваної роботи з навчальним навантаженням.³⁶

Початок навчання можна охарактеризувати як етап орієнтації. Студенти орієнтуються в місцевих умовах, новому соціальному середовищі та професійних вимогах. Університет має можливість активно формувати цю нову орієнтацію за допомогою інформації, прозорості та можливостей участі. Можна отримати інформацію, наприклад, про хід навчання в цілому, структуру університету, а також про супутні консультаційні пропозиції та професійні очікування. На цьому етапі розробка цих пропозицій з низьким рівнем бар'єрів, як правило, навіть важливіша, ніж на інших етапах курсу навчання. Легка для розуміння мова особливо важлива для нових студентів на початковому етапі навчання.

Розвиток соціальних медіа в рамках навчальних курсів також слід заохочувати саме тому, що не всі студенти можуть брати участь у традиційних студентських заходах. Наприклад, протягом вступного тижня для першокурсників Рада факультету пропонує екскурсії по пабах або екскурсію містом. Деякі студенти не можуть скористатися цією пропозицією, наприклад, через зобов'язання поза університетом. Проте, планування етапу ознайомлення в рамках курсу може мати позитивний вплив на забезпечення орієнтації в новому середовищі і встановлення контактів. Допомога при переході до студентського життя в кінцевому підсумку допомагає студентам успішно закінчити навчання.

Планування навчальних програм, що враховують різноманітність

З метою забезпечення інклюзивної та різноманітної вищої освіти важливо створити умови для навчання таким чином, щоб усі студенти могли успішно справлятися зі своїм навчанням. Це також означає більш пильний погляд на загальні процеси в навчальних програмах. Є, наприклад, обов'язкові модулі та іспити, які можна відвідувати або складати лише раз на рік? Якщо студенти не можуть навчатися через хворобу,

³⁶ Хойблейн, Ульріх, Хатч, Крістофер, Шрайбер, Йохен, Зоммер, Дітте, візит, Георг: Причини відмови від навчання в бакалавраті та на звичайних курсах. Результати загальнонаціонального опитування колишніх випускників 2007/08 навчального року, HIS: Університетський форум 2010(2), доступно за адресою: https://www.dzhw.eu/pdf/pub_fh/fh-201002.pdf [останній перегляд: 03.05.2022].

позауніверситетські зобов'язання або інвалідність, закінчення курсу значно затримується, що часто пов'язано з фінансовими проблемами. Наприклад, стипендія може виплачуватися лише у виняткових випадках і після значних бюрократичних затримок протягом звичайного періоду навчання. Важливо пам'ятати, що "проблема" полягає не в особливих потребах окремих студентів, а в обставинах, які заважають студентам успішно навчатися.³⁷

Таким чином, всі співробітники вищого навчального закладу зобов'язані вносити свій вклад в глибокі культурні зміни із залученням студентів. Детальна інформація з багатьох тем, описаних у цій главі, доступна в наборі інструментів IDM (Inclusion andiversity M management).³⁸

Підтримка переходу до професійного життя

Під час навчання студентам важлива підтримка на шляху до працевлаштування або до аспірантури і, отже, до їх подальшого розвитку. Для цього можуть проводитися викладацькі заходи, пов'язані з конкретним курсом навчання, а також спеціальні заходи. Університет також пропонує професійні консультації з питань³⁹ навчання і кар'єри на етапі завершення навчання за допомогою служби кар'єрного розвитку. Служба кар'єрного розвитку навчає навичкам, що стосуються ринку праці, і допомагає студентам розпочати професійне життя.

6 Формувати практику: сприяти навчанню для всіх

На основі попередніх міркувань і теоретичних зауважень ми тепер розкриваємо практичні можливості реалізації навчально-методичних заходів, що враховують різноманітність. Наступні чотири етапи навчального курсу призначені для швидкої орієнтації: 6.1 підготовчий етап, 6.2 початок заходу, 6.3 хід заходу, 6.4 завершення семестру і подальша підготовка до заходу. У розділі "Спробуйте це" (сині прапорці) ви знайдете конкретні пропозиції щодо того, як спробувати це безпосередньо.

³⁷ План розвитку вищої освіти на 2025 рік:

https://www.studieren.sachsen.de/download/Hochschulentwicklungsplanung_Sept.2021.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

³⁸ Командою європейських розробників був створений спеціальний набір інструментів. Окрім літератури, він включає практичну підтримку вищого навчального закладу Лейпцизького університету, яка супроводжує розробку навчальних програм та процесів розвитку, що враховують різноманітність. Набір інструментів IDM (управління інклюзивністю та різноманітністю) доступний за адресою: <https://idmtoolbox.eu/> [останній перегляд 03.05.2022].

³⁹ Домашня сторінка служби кар'єрного розвитку Лейпцизького університету доступна за адресою: <https://www.uni-leipzig.de/studium/beratungs-und-serviceangebote/career-service/> [останній перегляд 03.05.2022].

Вставте сюди зображення історії семестру

Керівним принципом для всіх подальших міркувань є принцип "Нічого, що стосується нас, без нас". Зокрема, це означає якомога регулярніше обговорення зі студентами їхніх проблем та потреб.

Інформаційний блок: Нічого, що стосується нас, без нас

Лозунг: "Нічого, що стосується нас, без нас!" був оголошений американським рухом за людей з обмеженими можливостями. Йдеться про те, щоб не застосовувати заходи до людей з обмеженнями, що ускладнюють навчання, без їх участі та взаємодії.

Зацікавлені студенти є експертами у своїй власній справі і самі краще знають, які у них є потреби. Тому зацікавлені сторони повинні бути залучені якомога раніше, щоб забезпечити прямий захист інтересів і самовизначення, а також щоб уникнути непотрібних зусиль. Цей принцип застосовується до всіх аспектів різноманітності та груп інтересів, які перебувають у невідповідному становищі в політичній, соціальній та економічній сферах.

6.1 Підготовчий етап

В принципі, низькорівневий, інклюзивний та різноманітний підхід до навчання корисний для всіх студентів. Але для деяких студентів він особливо важливий. Тому доцільно продумати і спланувати можливі коригування ще до початку семестру на етапі підготовки до відповідного курсу. На цьому етапі, після визначення конкретних цілей викладання та навчання, також планується зміст іспиту, щоб потім визначити основні навчально-методичні заходи. Додаткові відомості про заходи та іспити див. у відповідних розділах, присвячених їх виконанню.

Метою перетворень та коригувань має бути створення проекту, придатного для всіх, хто бере участь в університетських курсах.

Інформаційний блок: універсальний дизайн-дизайн для всіх⁴⁰

"Універсальний дизайн" означає проектування продуктів, середовищ, програм та послуг таким чином, щоб усі люди могли максимально використовувати їх без будь-яких налаштувань або спеціального дизайну. "Універсальний дизайн" не виключає інструментів, призначених для певних груп людей з особливими потребами. "Дизайн для всіх" забезпечує ресурсозберігаючу організаційну роботу, оскільки низькобар'єрний дизайн не потребує додаткових витрат в якості додаткової послуги або спеціального рішення в подальшому. Аналогічно йде справа і з так званним "універсальним дизайном навчання": спочатку розроблений для школи, він передбачає, що учні можуть самостійно і індивідуально формувати свій шлях до успіху

⁴⁰ Кільський університет імені Крістіана Альбрехта: безбар'єрне навчання. Основи, способи роботи і можливості. Рекомендації для викладачів CAU, листопад 2018 р., доступні за адресою: <http://www.einfachgutelehre.uni-kiel.de/wp-content/uploads/2018/11/handreichung-barrierearme-lehre.pdf><http://www.einfachgutelehre.uni-kiel.de/wp-content/uploads/2018/11/handreichung-barrierearme-lehre.pdf> [останній перегляд 03.05.2021].

в навчанні, наприклад, шляхом вільного вибору відповідних методів роботи та інструментів, які їм надаються.⁴¹

Студенти вже можуть брати участь у підготовці навчальних заходів. Сандра Хабек описує приклад такого підходу у своїй статті "Різноманітність як можливість".⁴² В ній вона описує цілісний підхід, при якому студенти беруть участь в управлінні семінаром на основі колективної участі.

6.1.1 Власне ставлення

Для втілення різноманітності та інклюзивності важливо відобразити та усувати будь-які упередження. При цьому в якості першого кроку допомагає задати собі питання про своє походження або наскільки вас стосуються різні аспекти різноманітності. "Звідки я родом? Який доступ до освіти я отримав? Як я дію, коли я починаю щось нове, і що мені в цьому допомагає? Як я долаю труднощі в процесі навчання?". Відповіді на ці питання індивідуальні і можуть бути самими різними. Простір можливостей того, як інші могли б відповісти на запитання, вказує на неоднорідність студентів. Такий підхід сприяє розумінню різноманітних передумов. Для відображення власної позиції можна використовувати, наприклад, цей опитувальник Фрайбурзького університету.⁴³ Різні організації пропонують курси навчання щодо забобонів, привілеїв і залученості в дискримінацію.⁴⁴

6.1.2 Тематичний та літературний вибір

Перед початком кожного семестру проводиться підготовка навчального матеріалу, вибір тим і їх розробка. Це також є відправною точкою для розробки контенту, що враховує різноманітність. При навчанні, що враховує різноманітність, слід враховувати не тільки те, як викладаються теми. Важливу роль відіграють також вибір теми та джерела, а також складання плану курсу.

Основою для планування конкретних навчальних курсів є відповідні описи модулів,

⁴¹ Додаткові рекомендації щодо універсального дизайну у викладанні у вищих навчальних закладах можна знайти тут: Новий університет. DNH, випуск 1, 2019, с. 8-12; доступний у форматі pdf за адресою: https://www.hlb.de/fileadmin/hlb-global/downloads/dnh/full/2019/DNH_2019-1.pdf ; крім того: <https://udlguidelines.cast.org/> [останній перегляд 03.05.2021].

⁴² Хабек, Сандра: Різноманітність як можливість. Керівництво семінарами з урахуванням ієрархії та співпраці, в: Айхінгер Регіна, Лінде Франк, Ауферкорт-Міхаеліс Ніколь (Hg.): різноманітність у вищих навчальних закладах. Можливості та проблеми на шляху до відмінної та інклюзивної вищої освіти, Журнал розвитку вищої освіти 15(3) 2020, с.331-350. doi: 10.3217 / zfhe-15-03/20; Подібний напрям має підхід "студенти як партнери". Університетський дидактичний центр Саксонії пропонує курс самонавчання на цю тему. Якщо ви зацікавлені, зверніться до programm@hd-sachsen.de .

⁴³ Фрайбурзький університет: вищий навчальний заклад, що враховує гендерні аспекти. Інтернет-інструмент самооцінки та безперервної освіти, грудень 2019 року, доступний за адресою: <https://moodle.unifr.ch/course/view.php?id=165942https://moodle.unifr.ch/course/view.php?id=165942> [останній перегляд 03.05.2023].

⁴⁴ Протягом багатьох років у Саксонії цією сферою освіти активно займається Культурне бюро Саксонії. (<https://kulturbuero-sachsen.de/>). Пропозиції щодо сексуального та гендерного різноманіття можна знайти на сайті Rosa Linde e. V. (<https://www.rosalinde-leipzig.de/de/>).

правила проведення іспитів і навчання.⁴⁵Орієнтиром для всіх служить відповідний календар на навчальний рік. В рамках цієї структури вибір змісту (що?) і методичне оформлення (як?) покладаються на відповідних лекторів. Таким чином, тематичні напрямки і відповідні вихідні тексти можуть бути обрані в значній мірі самостійно. Цей відбір повинен проводитися з точки зору орієнтації на студентів, з урахуванням різних точок зору на різноманітність і привнесених інтересів з боку студентів. Корисними при цьому є наступні питання:

Спробуйте це: Підготовчі питання

Хто буде присутній на моєму уроці? На кого я хочу орієнтуватися за допомогою свого контенту? Чи розглядаються мої теми та джерела лише для певних груп студентів? Чи визнає моя навчальна програма внесок та перспективи людей, які історично були менш помітними в моїй дисципліні? Чи відтворюються чи створюються неявні концепції, стереотипи чи колоніальні посилання за допомогою мого вибору текстів, зображень та засобів масової інформації? Як я можу зрозуміти, що в моєму курсі вітаються різноманітні точки зору та думки?

Якщо очевидно, що відтворюється в основному традиційний канон, має сенс обговорити це з учнями і разом поміркувати над тим, в чому це полягає. Слід розглянути такі причини, як історичні умови (наприклад, обмежений доступ жінок до університетів) або дискримінаційні структури в спеціалізованих дисциплінах (наприклад, традиційний расизм в етнології, медицині).

Інформаційний блок: тематичний та літературний вибір у розділі "Математика та природничих науки"

"Технології та природничі науки вважаються, здавалося б, "нейтральними" галузями, заснованими на законах природи або математичних формулах. Однак наразі немає сумнівів, що зміст викладання та вивчення предметів із галузі математики та природничих наук також є результатом культурних та соціальних процесів та рішень. Їх також слід показати такими. Питання гендерної рівності та різноманітності є актуальними в рамках предметів математики та природничих наук, особливо в галузі історії та культури, розробки продукту та орієнтації на споживача, оцінки впливу технологій та методології. Але гендерні аспекти також можуть відігравати важливу роль в гносеологічних питаннях, а також у дослідженнях (наприклад, в інформатиці, біології чи машинобудуванні)".⁴⁶ Більш детальну інформацію та посилання можна

⁴⁵ Лейпцизький університет: навчальний рік, доступний за адресою: <https://www.uni-leipzig.de/studium/im-studium/akademisches-jahr/><https://www.uni-leipzig.de/studium/im-studium/akademisches-jahr/> [останній перегляд: 03.05.2022].

⁴⁶ Центр гендерних та жіночих досліджень вищих навчальних закладів Гессена: Гендерне різноманіття та різноманітність у викладанні предметів STEM, доступно за адресою: https://www.gffz.de/fileadmin/user_upload/LAKOF/download/Gender_und_Diversity_in_der_Lehre_der_MIN_T-Faecher.pdfhttps://www.gffz.de/fileadmin/user_upload/LAKOF/download/Gender_und_Diversity_in_der_Lehre_der_MINT-Faecher.pdf [останній перегляд 03.5.2022].

знайти на сторінці Центру гендерних та жіночих досліджень вищих навчальних закладів Гессена⁴⁷.

На основі роздумів над цими питаннями можна створити тематичний план заходів, який враховує і заохочує різні точки зору. Щоб студенти знали, що їх чекає, ще до початку курсу, опис заходу має бути внесено в перелік лекцій якомога раніше. Надання опису курсу на ранній стадії (на основі опису модуля), розширеного за рахунок характеру навчання (навчально-методичні заняття), необхідної літератури та інформації про місце і час, є підтримкою для багатьох студентів. Студенти часто обмежені у часі та просторі додатковими зобов'язаннями, обмеженими можливостями чи іншими індивідуальними потребами. Таким чином, своєчасне і повне надання матеріалів дає вам більше гнучкості при підготовці контенту. Для більшості студентів також дуже корисно заздалегідь отримати якомога більше інформації про конкретний дизайн курсу. Це може стосуватися вибраних форматів, успішності протягом семестру, типу екзаменаційної роботи та просторових умов.

Спробуйте це: Підвищіть мотивацію

Наступну пропозицію не завжди можна реалізувати ще в процесі підготовки заходу, аде тільки на початку заходу.

Увагу та мотивацію швидше за все приверне те, що оцінюється як актуальне. Ви можете скористатися цим і залучити студентів, наскільки це можливо, до вибору контенту для курсу, наприклад, за наступними пунктами:

- (частково) зміст навчального курсу шляхом вибору теми
- (частково) визначення вимог / характеру результатів навчання та іспитів (забезпечення прозорості вимог / розкриття альтернатив, якщо такі є)
- Варіанти вибору часу відвідування

6.1.3 Навчальні матеріали з низьким рівнем бар'єрів, які враховують різноманітність

Ще одним кроком до інклюзивного навчання є створення інформації, матеріалів та презентаційних слайдів з низьким рівнем бар'єрів та урахуванням різноманітності. **При оформленні текстів і включенні зображень наступні рекомендації допоможуть:**

Спробуйте це: створення тексту та зображень з низьким рівнем бар'єрів

Нижче наведені стандарти, які дозволяють документам відповідати мінімальному рівню мови з низьким рівнем бар'єрів:

- Використання шрифту без зарубок (наприклад, Arial або Helvetica)

⁴⁷ Домашня сторінка Центру гендерних та жіночих досліджень вищих навчальних закладів Гессена, доступна за адресою: <https://www.gffz.de/https://www.gffz.de/> [останній перегляд: 03.05.2022].

- Розмір шрифту не менше 12 пунктів (для Arial допускається 11 пунктів)
- Міжрядковий інтервал не менше 1,2 пункти
- Використання шаблонів форматів (важливо для тих, хто використовує зчитувачі з екрана)
- Фон тексту виконаний в суцільному кольорі і не містить малюнків
- Тексти візуально виділяються на тлі з високою контрастністю
- Зображення та графіка містять альтернативний текст⁴⁸, тобто пояснювальний або описовий текст

Для того, щоб бути зрозумілою для всіх, інформація завжди повинна передаватися в різних форматах. Наприклад, для зображення потрібен альтернативний текст, для аудіофайлу - транскрипція, а для відео - субтитри. Як правило, тексти, зображення, графіки, діаграми та таблиці повинні бути озвучені для учнів із вадами зору або сліпих та візуалізовані для учнів із вадами слуху або глухих.

Людям з вадами зору може бути важко читати друковані матеріали. За допомогою програм читання з екрану⁴⁹ тексти можна читати вголос за допомогою голосової трансляції або за допомогою шрифту Брайля. Однак для забезпечення чіткого зіставлення частин тексту необхідний доступний дизайн матеріалів. Тому можна заздалегідь надіслати друковану інформацію, наприклад, плани семінарів, навчальні матеріали або слайди презентації, учасникам заходу електронною поштою у доступному цифровому форматі та зробити її доступною для завантаження на Moodle.

Спробуйте це: Принцип двох почуттів

Якщо пропонується матеріал і вся інформація сприймається як мінімум двома органами почуттів (зір, слух, дотик), то всім учням надається можливість компенсувати одне сенсорне сприйняття, якого може бути недостатньо, іншим. Наприклад, спробуйте написати презентацію для асинхронного⁵⁰ використання і зверніть увагу на те, як ваші студенти використовують її і реагують на неї.

⁴⁸ TechSmith: альтернативні тексти для зображень важливі для безбар'єрності та SEO, доступні за адресою: <https://www.techsmith.de/blog/alternativtext/><https://www.techsmith.de/blog/alternativtext/> [останній переглянутий на 03.05.2022].

⁴⁹ Просто для всіх: використовуйте зчитувачі з екрана. Інструкція NVDA, доступна за адресою: <https://www.einfach-fuer-alle.de/artikel/screenreader-NVDA/><https://www.einfach-fuer-alle.de/artikel/screenreader-NVDA/> [останній перегляд 03.05.2022].

⁵⁰ Для презентацій PowerPoint в MS Office 2019: Лейпцизький університет: крок за кроком. Від очного до цифрового навчання, весна 2020 року, доступно за адресою: https://www.uni-leipzig.de/fileadmin/ul/Dokumente/2020_Lehre-digital_PPP_vertonen_2019.pdf [останній перегляд 03.05.2022] для PPP в MS 365: https://www.uni-leipzig.de/fileadmin/ul/Dokumente/2020_Lehre-digital_PPP_vertonen_365.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

По суті, тести вважаються безбар'єрними, якщо заголовки, посилання та таблиці відформатовані у безбар'єрному форматі. Відскановані тексти не є безбар'єрними без розпізнавання тексту, оскільки це файли зображень.

Слід також дотримуватися принципу безбар'єрності для всіх посилань, а також надавати звукові та графічні записи навчальних занять. Своєчасне надання, а також повнота і легкість пошуку документів полегшують навчання для всіх студентів.

У главі 9 перелічені і наведені посилання на інші керівництва зі створення безбар'єрних документів. Вони допомагають створювати матеріали в Word, PowerPoint або PDF. Крім того, вже існують додаткові посібники щодо візуального та письмового спілкування, що враховує гендерну різноманітність та гендерні аспекти.⁵¹ У питаннях, що стосуються створення документів з низьким рівнем бар'єрів або з урахуванням різноманітності, важливих документів для слабозорих і сліпих учасників або якщо Ви хочете щось надрукувати шрифтом Брайля, можуть допомогти співробітники відділу рівних можливостей, різноманітності і сім'ї (SCDF) або Німецький центр безбар'єрного читання в Лейпцигу.⁵²

6.1.4 Низькобар'єрні місця і приміщення

Щоб приміщення для лекцій або семінарів було безбар'єрним, воно повинно бути, по-перше, легко доступним, по-друге, має спеціальне (технічне) обладнання. Ці аспекти в більшості випадків знаходяться за межами впливу викладачів. Проте, певні заходи можуть бути прийняті для усунення бар'єрів.

Завчасне оголошення про місце проведення заходу полегшує складання розкладу для багатьох студентів. Для студентів з обмеженими фізичними можливостями необхідно обов'язково передбачити розумні маршрути або час проїзду, наприклад, між різними університетськими містечками. У деяких університетських будівлях досі немає ліфта або альтернативних під'їздів з низькими бар'єрами. Якщо відомо, що студенти не можуть відвідувати заходи з цієї причини, альтернативу можна шукати якомога раніше. Для цього в Лейпцизькому університеті є спеціальні контактні особи.⁵³

⁵¹ Рекомендація Координаційного центру щодо сприяння забезпеченню рівних можливостей у університетах та вищих навчальних закладах Саксонії: надзвичайно різноманітний. Комунікація, що враховує різноманітність у мовленні та зображеннях, доступна за адресою:

[https://www.chancengleichheit-in-sachsen.de/files/chancengleichheit/Publikationen/181010_Koordinierungsstelle_Ausgesprochen_Vielfaeltig_Webansicht\(3\).pdf](https://www.chancengleichheit-in-sachsen.de/files/chancengleichheit/Publikationen/181010_Koordinierungsstelle_Ausgesprochen_Vielfaeltig_Webansicht(3).pdf)https://www.kc-sachsen.de/files/chancengleichheit/Publikationen/2104_Koordinierungsstelle_Ausgesprochen_vielfaeltig_PDF.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

⁵² Домашня сторінка Німецького центру доступного читання в Лейпцигу, доступна за адресою: <https://www.dzblesen.de/> <https://www.dzblesen.de/> [останній перегляд 03.05.2022].

⁵³ Для цього слід звернутися до навчальних відділів факультетів та Центрального відділу розподілу приміщень Лейпцизького університету.

Викладачі можуть вносити корективи в просторове оснащення. При розміщенні на навчальному занятті можна подбати про те, щоб передбачити більше місця для інвалідних візків. Людям, які пересуваються на інвалідних візках, приємніше, як і іншим студентам, мати вільний вибір місця. Рекомендується розташовувати окремі ряди, по можливості більш розсунутими, а також залишати місця в різних рядах для людей, що пересуваються на інвалідних візках. Крім того, електричні інвалідні коляски потребують місця біля електричної розетки для підзарядки. Плануйте презентації для студентів так, щоб усі мали можливість бути почутими та побаченими. Це також включає надання презентаційних матеріалів, таких як стелажі або столи для спікерів у приміщенні. Для цього в SCDF можна взяти напрокат регульовані по висоті презентаційні екрани та інші доступні матеріали для заходів.⁵⁴

Для студентів з вадами слуху і глухих дуже важливо, щоб виступаючі і перекладачі мови жестів були добре видні зсередини. Тому слід забезпечити безперешкодний огляд вперед з усіх місць. Але навіть студентам без порушення зору потрібні хороші умови огляду. Це може бути досягнуто застосуванням технічних засобів. Для цього можна використовувати можливості затемнення і освітлення в приміщенні. Наприклад, у більшості приміщень є різні варіанти освітлення (наприклад, освітлення настінної панелі, подіуму або окремих зон в рядах сидінь).

Не менш важливим, ніж хороше освітлення, є оптимальна акустика. Це відноситься як до людей з порушеннями слуху, так і зору. У більшості великих лекційних залів є мікрофони. Крім того, є індукційні аудіопетлі, які дозволяють слуховим апаратам краще вловлювати звук (позначається піктограмою вуха поруч з сидінням). У невеликих приміщеннях для семінарів можна уникнути сторонніх шумів, закривши вікна.

Інформаційний блок: безбар'єрні туалети

На кожному поверсі університетських будівель на кампусі Августуплац є туалети для інвалідних візків (за винятком першого поверху будівлі семінарії). Щоб їх можна було легко знайти для всіх, необхідні відповідні покажчики на висоті, видимій з інвалідних візків. Ці туалети також зручніші для людей з дитячими візками завдяки доступності простору.

Доступні туалети не слід плутати з універсальними туалетами для всіх статей! Щоб усі люди, незалежно від їх статі, могли користуватися туалетами, деякі установи Лейпцизького університету зробили «туалети для всіх статей».

6.1.5 Експерсії з низьким рівнем бар'єрів

У багатьох навчальних програмах експерсії дозволяють проілюструвати зміст курсу і, таким чином, є регулярною частиною курсу та навчальних програм. Щоб зробити

екскурсії доступними і вигідними для всіх груп студентів, тут також можна відзначити кілька моментів. Таким чином, студенти можуть заздалегідь брати участь у виборі пунктів призначення та варіантів проїзду, щоб при необхідності можна було заздалегідь повідомити про обмеження. Слід забезпечити безперешкодний доступ до громадського транспорту, житла та туалетів. Якщо по-іншому неможливо, можна разом подумати про альтернативи або спільне рішення. Економічно ефективні рішення знижують економічні бар'єри для всіх потенційно зацікавлених.

Важливо зафіксувати всю необхідну інформацію в письмовій формі і забезпечити безперешкодний обмін, а також заздалегідь надати необхідні матеріали. Оголошуючи програму заздалегідь і плануючи перерви між заходами, студенти можуть оцінити, чи впораються вони з цим навантаженням. Якщо участь неможлива через хворобу / інвалідність або через додаткові зобов'язання, повинні бути затверджені адекватні варіанти заміни. Університет Лідса підготував конкретні вказівки щодо планування та проведення інклюзивних екскурсій.⁵⁵

6.1.6 Зайняття та перерви, що враховують різноманітність

Призначення занять в університетах, крім занять у навчальному році, також визначається наявністю приміщень і іноді є тривалим процесом. При складанні розкладу навчальних занять слід з самого початку враховувати особливі потреби певних груп студентів. Учні, які виконують батьківські обов'язки, залежать від графіка роботи дитячих садків, шкіл та інших установ догляду за дітьми. Вони не можуть відвідувати заходи в будь-який час. Тому по можливості слід призначати зустрічі в робочий час (9-15 годин) або вечорами (19-21), оскільки догляд за дітьми в ці періоди може бути забезпечений іншими особами, при необхідності.

Навчальний курс з цікавими доповідями і жвавими дискусіями вимагає перерв, щоб засвоїти почуте і засвоєне. Як правило, концентрація учасників знижується не пізніше, ніж через 45 хвилин, тому перерви між заняттями повинні бути обов'язково заплановані. Студенти, які потребують тривалих перерв та відповідних приміщень, наприклад, для самостійного лікування (наприклад, при діабеті чи нарколепсії), потребують тривалих перерв та відповідного приміщення.

По можливості при плануванні слід враховувати національні, культурні та релігійні свята. Наприклад, можна не призначати іспити на дні релігійних свят. Крім того, розуміння, виявлене в разі відсутності через святкові дні, допомагає студентам відчувати себе поміченими і прийнятими.

Інформаційний блок: кімнати відпочинку / усамітнення

19,9% студентів Лейпцизького університету з важкими порушеннями навчальної

⁵⁵ <https://inclusiveteaching.leeds.ac.uk/resources/design-inclusively/inclusive-field-trips/> [останній перегляд 03.05.2022].

діяльності кажуть, що їм потрібні кімнати відпочинку / усамітнення.⁵⁶

Є можливість запропонувати місце для відпочинку, щоб студенти могли відпочити. Це може бути корисним або навіть необхідним, наприклад, під час вагітності або у чутливих студентів з розладами аутичного спектру. Крім того, кімната відпочинку забезпечує безперешкодне медикаментозне самолікування, наприклад, при діабеті. У приміщенні повинні бути передбачені місця для сидіння, а краще для лежання. У вестибюлі лекційного залу зліва (кімната H00.021) знаходиться медичний кабінет, який можна використовувати в якості кімнати першої допомоги та кімнати відпочинку під час заходу. Ключ можна отримати в Центральному відділі розподілу навчальних приміщень за попереднім записом.⁵⁷

Сучасний огляд усіх кімнат для матері і немовлят Лейпцизького університету та їх оснащення можна знайти на веб-сайті SCDF.

Вставити калькулятор символів (висококонтрастний, з низьким рівнем бар'єрів)

Перевага цифрових навчальних занять, оскільки вони є форматами, синхронізованими за часом, в їх більшій гнучкості в часі при їх редагуванні. Навіть у цифрових форматах, синхронізованих за часом, вибрані дати не визначаються наявною місткістю приміщень. Швидше, дату події можна вибрати таким чином, щоб в ній могли взяти участь якомога більше студентів. Для запобігання перевищення пропускної здатності мережі в ці години пік можна також використовувати поєднання синхронного і асинхронного форматів. Інший варіант - записувати події або лекції, які потім викладати в доступ. Це забезпечує студентам більшу гнучкість у часі, що також корисно, наприклад, для працюючих студентів або студентів, на яких покладено обов'язки по догляду або піклуванню.

Однак викладання з цифровою підтримкою вимагає як викладачів, так і студентів у різному ступені. Сидіння перед екраном знижує концентрацію уваги, тому перерви ще більш важливі. Тому доцільне, щоб викладачі одного предмету або викладачі з частими комбінаціями предметів узгодили між собою, щоб між різними семінарами і лекціями було достатньо вільного часу для відпочинку і рухової активності.

Інформаційний блок: викладання та навчання під час кризи

Кризи на місцевому, національному та міжнародному рівнях можуть мати великий вплив на Університетські курси та тих, хто їх відвідує. При цьому, щоб пережити тривогу або травму, необов'язково особисто постраждати від цієї кризи. Успішність студентів також погіршується через особисті кризи, такі як втрата члена сім'ї або розлука з партнером.

У 2020 році весь світ зазнав кризових, глибоких змін внаслідок пандемії коронавірусу.

⁵⁶ best2 (2018): опитування студентів „навчання з порушеннями – best2“ 2016/2017 – спеціальна оцінка Лейпцизького університету (неопублікований рукопис).

Протягом короткого часу потрібні були перетворення та коригування, в тому числі в університеті. Це призвело як до великого когнітивного стресу у викладачів, так і у студентів, і проявилось в збільшенні числа психічних захворювань. При плануванні навчання слід враховувати ці додаткові навантаження, наприклад, за рахунок більшої гнучкості при виконанні завдань або зменшення робочого навантаження. Ознайомтеся з матеріалами з ключовими словами «Дистанційне навчання в надзвичайних ситуаціях», щоб знайти корисні поради щодо навчання та викладання в такий час.⁵⁸ Криза також може бути тематичною основою для навчального курсу. Таким чином ви можете використовувати перспективи своєї дисципліни для вивчення та класифікації того, що відбувається.⁵⁹

6.2 Початок занять

Початкова орієнтація в навчальному курсі має велике значення: короткий, добре структурований огляд змістовної частини семестру або навчального курсу або індивідуального курсу навчання на початку дає студентам хорошу основу для орієнтації. Перш за все, візуалізація процесу та його взаємозв'язок із методами та цілями навчання дозволяє всім учням засвоїти компоновку курсу.⁶⁰ Соціальна орієнтація також важлива для успішного початку роботи.

Тому необхідно дати можливість учням познайомитися один з одним. Етап ознайомлення створює жваву навчальну атмосферу. Очікування і правила повинні бути абсолютно прозорими на початку заходу. В ідеалі ви повинні розробити правила разом зі студентами, наприклад, за допомогою методу «думайте - об'єднуйтеся в пари – діліться».

6.2.1 Налагоджування контакту

⁵⁸ Мілман, Наталі б. : Це екстрене дистанційне навчання, а не лише онлайн-навчання, 30 березня 2020 р., у: EducationWeek, доступно за адресою: <https://www.edweek.org/ew/articles/2020/03/30/this-is-emergency-remote-teaching-not-just.html><https://www.edweek.org/ew/articles/2020/03/30/this-is-emergency-remote-teaching-not-just.html> [останній перегляд 03.05.2022].

⁵⁹ Університет Вандербільта - центр викладання: викладання в часи кризи, доступний за адресою: <https://s3.amazonaws.com/vu-wp0/wp-content/uploads/sites/59/2010/06/02133828/crisis.pdf><https://s3.amazonaws.com/vu-wp0/wp-content/uploads/sites/59/2010/06/02133828/crisis.pdf> [останній перегляд 03.05.2022].

⁶⁰ Одним із інструментів, який пропонується тут, є Advanced Organizer. Він візуалізує огляд матеріалу та методи і цілі, які слід використовувати для його вивчення. Його можна використовувати неодноразово протягом семестру для оновлення рівня навчання. Таким чином, студенти можуть пов'язувати контексти і краще і різноманітніше засвоювати матеріал. Зокрема, ви можете використовувати спеціалізований план: Studifit-HTWK Лейпциг, Катаріна Робер: Методи та методики викладання у вищих навчальних закладах. Спеціалізований план, доступна за адресою: https://www.htwk-leipzig.de/fileadmin/portal/intranet/HTWK/intern/3_bildung_und_weiterbildung/Angebote_und_Information_en_f%C3%BCr_Lehrende/Angebote_von_Studifit/MuT-Tipps/023_MuT-Tipp_Fachlandkarte_mit_Beispiel.pdfhttps://www.htwk-leipzig.de/fileadmin/portal/intranet/HTWK/intern/3_bildung_und_weiterbildung/Angebote_und_Information_en_f%C3%BCr_Lehrende/Angebote_von_Studifit/MuT-Tipps/023_MuT-Tipp_Fachlandkarte_mit_Beispiel.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

Спілкування зі студентами особливо важливо на початку семестру. При першому контакті закладаються основи для подальшого спілкування і задається курс на те, як воно буде відбуватися. Початок значною мірою впливає на подальше спілкування між студентами та вами, а також між студентами. Перш ніж ви та ваші студенти об'єднаєтесь на заході, надайте інформацію. Зазвичай це робиться на навчальній платформі Moodle. Завчасне ознайомлення з розкладом семестру покращує орієнтацію студентів.

Електронний лист, надісланий усім студентам, може доповнити початковий контакт, надати додаткову важливу інформацію та встановити особистий контакт зі студентами. Привітання студентів має бути розроблено з урахуванням різноманітності.

Інформаційний блок: гендерно-орієнтована мова

При зверненні слід уникати загального чоловічого роду. Натомість можна використовувати гендерно-нейтральне привітання, а також гендерний розрив (підкреслено »_«), гендерну * зірочку (»*«) або гендерну двокрапку (»:«). Цим ви даєте зрозуміти, що на заході вітають всіх учасників і учасниць. Можна уникнути бінарного звертання «пан» та «пані», а звертатися безпосередньо до відповідної особи на ім'я та прізвище. Подібним чином, це дозволяє уникнути ненавмисного виділення окремих осіб (наприклад, «панове, пані»), що може мати місце в деяких областях через нерівномірний розподіл різних груп і може призвести, наприклад, до сорому або підвищеного тиску на успішність.

Спробуйте це: звертатися до всіх

Якщо ви хочете звернутися до всіх учасників курсу, наприклад, у вітальному листі або в розкладі семінару, можна вибрати неперсоналізоване привітання, наприклад, «Шановні студенти ... я радий вашій участі»

Складіть списки учасників або без категорій «чоловіки» та «жінки», або додайте, наприклад, пункт «гендер», де зі статистичною метою необхідно додати пункт «інше».

Щоб полегшити «вихід» небінарним або транс * студентам, ви, як викладач, можете вказати вибране вами вітання і займенник у своєму електронному підписі або в розкладі курсу. Наприклад: пані професорка Мюллер, займенники: вона / її.

Якщо ви не знаєте, як звернутися до студентів, які вважають себе небінарними або транс*, найкращий спосіб зрозуміти це - поговорити один на один. Виберіть для цього розмову віч-на-віч, наприклад, після заходу.

Питання про потреби, пов'язаних з особистими проблемами та індивідуальними потребами, сигналізує студентам про відкритість та розуміння різних передумов та ситуацій. Для отримання загального огляду доцільно спочатку зробити анонімне опитування. Ймовірно, при розробці курсу неможливо врахувати всі потреби і запити

студентів. Однак результати опитування можуть бути використані для обґрунтування ваших рішень щодо точного планування будівлі, утримання навчального закладу або приміщень. У той же час вони дають студентам зрозуміти, що їхні особисті обставини та інтереси враховуються. Чітко вкажіть мету опитування та те, що відповіді є добровільними.

Спробуйте це: Опитування щодо потреб

Щоб мати можливість адаптувати своє викладання у разі особливих потреб, ви повинні знати про ці потреби. Приклад запиту потреб наведено в додатку до цього керівництва.

На початку першого курсу може бути додатково зроблено загальну пропозицію для студентів. Вкажіть свій робочий час, вказавши місце розташування (адресу та номер кімнати), адресу електронної пошти та номер телефону, за яким до вас можна записатися на прийом або зв'язатися з вами. Хороший варіант - використовувати слайд зі зразком або дошку з відповідною інформацією, яка буде показана на початку події. Найкраще надавати цю інформацію в усній та письмовій формі.

Крім того, може бути відкрита можливість особистого спілкування після курсу. Таким чином, у студентів, які перебувають у складних ситуаціях, може бути менше перешкод для того, щоб прийти до них на ранньому етапі.

Спробуйте це: сигналізувати про можливість контакту

«Якщо студенти з вашої групи потребують підтримки зараз або пізніше під час навчання через фізичні вади, погіршення здоров'я чи інші індивідуальні потреби, вони можуть звернутися до мене в кінці занять, під час моїх годин прийому або за домовленістю.

Якщо ви перша людина у вашій родині, яка навчається, є спеціальні пропозиції, наприклад, від Workerkind e.V. я можу надати додаткову інформацію та допомогу в робочий час.

Мій робочий час для прийому з особистих питань з :- до -: . Мене можна знайти тут: адреса і номер кабінету».

Вставити цифровий КАЛЬКУЛЯТОР СИМОЛІВ робочого часу

Якщо навчання проводиться виключно в цифровому форматі, студенти, як правило, не мають можливості неформальної бесіди після курсу у разі виникнення проблем або запитів, а змушені обирати письмовий шлях, що для багатьох є додатковою перешкодою. Таким чином, необхідно забезпечити доступність для студентів навіть без особистої зустрічі. Це можливо, наприклад, за допомогою відеоконференцій.

Для менш чутливих питань та проблем ви можете запропонувати відповіді на запитання після сеансів відеоконференції. Ця пропозиція більше схожа на групову консультацію, оскільки неможливо гарантувати конфіденційну розмову віч-на-віч.

Якщо ви вже знаєте про особливі потреби студентів, часто корисно задати конкретне

запитання електронною поштою. Таким чином, ви не тільки виявляєте інтерес до особистої ситуації, але й нагадуєте людині, що ви можете підтримати її, що може усунути можливі перешкоди для студентів.

6.2.2 Можливість познайомитися і взяти участь

Для створення відкритої і довірчої атмосфери семінару особливо важливо знайомство один з одним. Ступінь, в якій це вдається, істотно впливає на рівень участі та активності учасників в загальному ході заходу. За допомогою обраного методу можна зазначити чутливість, а також принципове ставлення до різноманітності.⁶¹

Інформаційний блок: соціальна взаємодія

52,2% студентів Лейпцизького університету, які взяли участь в опитуванні "Навчання з обмеженими можливостями", вказали, що особливі труднощі для них становлять соціальна взаємодія, контакти та спілкування в університеті. В Німеччині про порушення, які впливають на навчання, повідомили 44,2% студентів.⁶²

Це аргумент для створення атмосфери навчання на рівні очей, щоб по можливості знизити бар'єри. При цьому слід мати на увазі, що допускаються обмеження на конфіденційність. Студенти повинні мати можливість вирішувати, наскільки вони хочуть внести особистий внесок у групову роботу.

Основою атмосфери, що сприяє участі та залученню всіх студентів, є неупереджене спілкування з ними. Не дозволяйте своєму першому враженню занадто сильно впливати на Вас, і дайте студентам можливість просунути вперед. У всіх нас в голові є стереотипи, але важливо усвідомити їх, а не дозволяти їм керувати вашими діями. Перед усіма диференційованими методами таке ставлення є першим кроком до створення атмосфери довіри, в якій всі учні наважуються проявляти себе, брати участь і вчитися.

Важливим аспектом початкової ситуації є взаємне знайомство викладачів і студентів, а також студентів один з одним. У навчанні дорослих для цього часто використовуються розминки або криголами, які можуть бути оформлені в ігровій або діалоговій формі. Одним із способів виявлення індивідуальних особливостей і подібностей є наступний метод:

Спробуйте це: забезпечте знайомство один з одним

Трикутник подібностей

⁶¹ Додаткові пропозиції та рекомендації щодо методів для початкових ситуацій можна знайти тут: університет Констанца, розвиток академічного персоналу: семінари та вправи. Методи для початку роботи, доступні за адресою:

<https://www.uni-konstanz.de/asd/infopool/toolbox-lehre/> [останній перегляд 03.05.2022].

⁶² best2 (2018): опитування студентів „навчання з порушеннями – best2“ 2016/2017 – спеціальна оцінка Лейпцизького університету (неопублікований рукопис).

Попросіть студентів сформувати групи з трьох осіб. Найкраще, якщо ці люди ще не дуже добре знають один одного. Кожна група отримує лист на магнітно-маркерній дошці, на якому намальований великий трикутник. У вершинах трикутника написані імена членів групи (по одному імені на кожній вершині). Тепер завдання полягає в тому, щоб знайти точки дотику і унікальні характеристики. Поруч з іменами записуються переживання або якості, якими не діляться ні з ким з групи. На боках трикутника відображені точки дотику з іншою людиною з групи. У центр трикутника входить зміст, що об'єднує всі три. Ці переживання та якості можуть охоплювати всі аспекти різноманітності.

Після цього трикутники будуть представлені перед усією групою. Загалом вправа триває близько 45 хвилин (15 хвилин групової фази роботи, 30 хвилин презентації).

Цифрові семінари можуть включати створення секційних залів та створення трикутника за допомогою функції дошки.

ВСТАВИТИ КАЛЬКУЛЯТОР СИМВОЛІВ

Домовтеся, особливо щодо відеоконференцій, щодо загальних способів спілкування та роботи.⁶³ Як і на очних заходах, при проведенні відеоконференцій важливо узгодити обов'язкові правила роботи і спілкування. Однак на відеоконференціях особливо часто трапляються збої у роботі, якщо правила не ясні. На початку семестру дайте студентам час ознайомитися з технічними вимогами системи відеоконференцій. Це стосується всіх цифрових інструментів, які ви плануєте впровадити протягом семестру. Намагайтеся уникати надмірного використання інструментів. Після того, як ви вирішите, яку систему відеоконференцій використовувати, Вам слід за можливістю дотримуватися її протягом семестру.

Спробуйте це: знайомство в режимі відеоконференції - правда чи брехня

Попросіть учасників круглого столу розповісти про себе три "факти", один з яких вигаданий. В кінці виступу слухачі вказують, який з 3 фактів був вигаданий. Те, що вони розкривають, і наскільки винахідливим є те, що вони придумали, залежить від самих учасників. Крім того, він наочно показує, чому ми стереотипно довіряємо або не довіряємо людям.

⁶³ Етикет мережі Лейпцизького університету для проведення успішних відеоконференцій доступний за адресою: <https://www.uni-leipzig.de/universitaet/arbeiten-an-der-universitaet-leipzig/lehren-an-der-universitaet/angebote-fuer-lehrende/lehredigital/> [останній перегляд 03.05.2022].

На заняттях в цифровому форматі або на яких включається запис, зазвичай слід звертати увагу на хорошу якість звуку та зображення, щоб усі учасники могли стежити за ними без напруження. Безперешкодні умови забезпечуються завдяки використанню хорошого мікрофона або гарнітури і спокійному однотонному фону. При використанні PowerPoint графіків, функцій, піктограм, зображень тощо у відеоконференції вони повинні бути додатково озвучені та пояснені. Також звертайте увагу на можливості та вимоги до низького рівня бар'єрів під час відеоконференцій.⁶⁴

Викладачі також можуть повторювати запитання студентів, щоб переконатися, що всі учасники можуть стежити за обговоренням. Важлива інформація (наприклад, організація навчання, дати, іспити тощо) завжди повинна бути в письмовому вигляді. Узгодьте зі студентами методи роботи в цифровому просторі. Пропозицію щодо мережевого етикету можна знайти тут.⁶⁵

При підготовці до цифрового навчання бажано враховувати різні технічні вимоги, такі як стабільний доступ в інтернет, наявність комп'ютера або ноутбука, принтера, скануючого обладнання або тихе місце для роботи. Майте на увазі, що не всі студенти мають сучасне технічне оснащення. Тому в ідеалі шукайте альтернативні способи участі разом. Певні методи, такі як віртуальна групова робота, також можуть створювати технічні та організаційні проблеми. Цей аспект може бути врахований у початковому опитуванні. Надаючи навчальні матеріали на асинхронних етапах роботи, студенти можуть наздогнати вміст, який не був доступний для участі в синхронних / очних курсах через позауніверситетські зобов'язання або обмеження, що ускладнюють навчання. У разі лекцій в прямій трансляції або веб-конференцій є можливість надати записи лекцій. Навчання з цифровою підтримкою також дозволяє надавати матеріали незалежно від місця розташування і часу (використання блогів, вікі-ресурсів, подкастів тощо).

6.3 Хід заходу

Якщо початок відповідного навчального курсу пройшов успішно, закладається основа для подальшої співпраці між викладачами та студентами. З точки зору викладача, це часто називають етапом засвоєння матеріалу. У цьому посібнику ми виходимо з того,

⁶⁴ Інформація про доступність Zoom та BigBlueButton доступна за адресою:

<https://zoom.us/de-de/accessibility.html> і

<https://bigbluebutton.org/accessibility/> <https://bigbluebutton.org/accessibility/> [останній перегляд 03.05.2022].

⁶⁵ Лейпцизький університет: рекомендації щодо викладання з цифровою підтримкою, доступні за адресою: [https://www.uni-leipzig.de/universitaet/arbeiten-an-der-universitaet/angebote-fuer-lehrende/lehredigital/](https://www.uni-leipzig.de/universitaet/arbeiten-an-der-universitaet-leipzig/lehren-an-der-universitaet/angebote-fuer-lehrende/lehredigital/) <https://www.uni-leipzig.de/universitaet/arbeiten-an-der-universitaet-leipzig/lehren-an-der-universitaet/angebote-fuer-lehrende/lehredigital/> [останній перегляд 03.05.2022].

що навчання відбувається надзвичайно індивідуально, і тому використовуємо термін "Навчально-методична діяльність".

Залежно від того, який тип курсу ви пропонуєте, підходять різні навчально-методичні заняття. Лекція зазвичай проводиться як пленарна доповідь, але її також слід доповнювати невеликими дискусіями та іншими методами активізації. На семінарах часто використовуються доповіді та групові роботи, за якими можуть послідувати дискусії за круглим столом. Практичних семінарах і лабораторних практикумах часто використовується робота в парах. Кожен із цих методів має свої переваги, але в той же час створює проблеми для студентів. В силу свого індивідуального походження і здібностей учасники пред'являють різні вимоги до участі. Таким чином, деякі люди легко читають лекції перед групами, тоді як інші віддають перевагу роботі в групі, коли їм не потрібно виступати перед великою аудиторією. Це складне завдання, особливо на початку навчання, але в той же час це навички, які можна придбати в процесі навчання за підтримки викладачів. Різноманітність студентів залежно від їх початкової ситуації має бути предметом роздумів та розгляду при плануванні курсу. Нижче розглядаються різні методи і даються пропозиції по розробці, що враховує різноманітність.

Інформаційний блок: різноманітні методи

Люди думають і навчаються по-різному. Різноманітність студентів повинна бути використана для спільного навчання та узгоджена з орієнтацією на студентів. Для студентів, які мають труднощі з навчанням і концентрацією уваги, а також для студентів з іншими потребами, слушно використовувати інтерактивні елементи. Інтерактивні методи стимулюють мотивацію та концентрацію всіх учасників. Крім того, учням легше залучатися до групи і брати в ній більш активну участь.

6.3.1 Навчально-виховна діяльність

Лекція / Доповідь

Лекція або доповідь добре підходять для короткого викладу складної теми і є одним з найбільш поширених методів викладання класичної лекції і для великих груп студентів. Особливість полягає в тому, щоб зацікавити студентів змістом, зберігаючи при цьому складність і насиченість, а також дозволяючи їм стежити і розуміти. Розуміння цього вимагає часу та концентрації. Намагайтеся чітко вимовляти слова і використовуйте мікрофон у великих приміщеннях, підтримуйте постійну гучність і відповідний темп мовлення. Звертайтеся до студентів віч-на-віч, найкраще, щоб на них не падало контрове світло. Не пояснюйте записи на дошці чи цифрові презентації під час їх створення та не робіть це спиною до студентів. В принципі, під час лекцій слід приділяти увагу чіткості і виразності мовлення. Особливо складно вкладені речення, швидше призведуть до когнітивного перенапруження, ніж до успішного розуміння складних фактів.

Інформаційний блок: внесок студентів

Якщо студенти беруть участь у навчально-методичних заходах, таких як лекції, доповіді, подкасти або відео, то, отже, слід також звернути увагу на відсутність бар'єрів. Таким чином, візуальна підтримка лекції дозволяє студентам краще стежити за нею. Слайди також забезпечують хорошу основу для підготовки та проведення заходу. Рекомендації: не перевантажувати слайди вмістом, давати на них лише ключові факти, унікати анімації, фонових малюнків та римських цифр, використовувати шрифт без зарубок та використовувати менше кольорів та різких контрастів - важливі моменти, які слід враховувати при створенні презентацій. Заплануйте часові буфери у своєму курсі, щоб обговорити це та пов'язані з цим наслідки. Наприклад, ви як викладач, можете взяти до уваги, що не всім комфортно виступати перед великою групою. Це може бути викликано різними причинами, такими як порушення мови, відсутність мовних навичок, а також когнітивні та психологічні особливості. Тому для цих людей може бути полегшенням, якщо вони зможуть сидіти перед групою замість того, щоб стояти або читати інформацію замість того, щоб говорити вільно.

Студенти також повинні бути ознайомлені з цими принципами побудови лекцій перед виступом. Критерії оцінки також ⁶⁶можуть розроблятися спільно. Чим чіткіше сформульовані очікування від презентації заздалегідь, тим краще студенти зможуть підготуватися, що призведе до більшої впевненості. Чутливість у цьому відношенні може принести велике полегшення, особливо студентам перших семестрів. Також важливо звертати увагу на ясність і зрозумілість мови під час лекцій для студентів. Вміння читати лекції, орієнтовані на аудиторію і зрозумілі слухачам, є ключовою навичкою, яку студенти набувають у вищих навчальних закладах. Якщо ви дасте студентам рекомендації щодо того, що вони можуть покращити, вони матимуть можливість відповідно розвиватися в наступній ситуації.

Спробуйте це: зробіть предметом обговорення дискримінацію та різноманітність. Дозвольте студентам самостійно вирішувати питання, що стосуються різноманітності, та запросіть громадських діячів із відповідних зацікавлених сторін. Це дозволяє студентам спільно з партнерами ознайомитися з темою з практики і отримати перший практичний досвід.

Робота в парах та групах

Для того щоб семінари були різноманітними, запропонуйте роботу в парі або в групі. Навчання в групах може чинити сильний соціальний тиск на різних людей. Таким

⁶⁶ "Критерії оцінки" або "рейтингові сітки" - це терміни, за якими ви можете шукати сітку для конкретних предметних груп в Інтернеті.

чином, іноземні студенти часто залишаються осторонь навчання в групах через побоювання, що їх знання німецької мови недостатньо. Тому видається доцільним контролювати процес навчання в групах. Для цього є три основних варіанти: студенти самі вибирають свої групи (часто це досить однорідні групи), викладач ділить на групи або вони формуються випадковим чином. Рекомендується заздалегідь продумати, чи всі види поділу на групи відкривають найкращі можливості для навчання для всіх студентів і, отже, їх можна використовувати, або необхідно використати лише певний принцип розподілу.

Спробуйте це: Стенограма з підрахунком для формування групи

Якщо ви хочете отримати змішані групи за певною ознакою - наприклад, досвід роботи, досвід життя за кордоном або попередні знання з конкретної теми, то студентів слід розподілити за шкалою від «зовсім немає» до «дуже багато» в залежності від конкретного виміру. Тепер, якщо почати відлік студентів з одного полюса – залежно від того, скільки груп має бути сформовано, до 3, 4, 5 і так далі – і відповідні номери звести в групи, то можна гарантувати змішання всіх рівнів. Однак цей метод підходить лише для менш чутливих вимірювань, які можуть бути розкриті публічно. Мета навчання в групах полягає в тому, щоб якомога більше студентів могли добре вчитися разом і один у одного.

Для коротших робіт в групах під час семінару чи Лекції завдання та час виконання повинні бути надані усно та письмово, а також слід більш детально описати кінцевий продукт групової роботи, який необхідно розробити.

Інформаційний блок: тихий шум

Труднощі з розумінням мови виникають на заняттях, де присутній так званий «тихий шум». Цей шум виникає через сторонні шуми, які ускладнюють зосередження уваги на викладачі, який зараз говорить. Студенти з периферичними або центральними порушеннями слуху, а також студенти, які спілкуються другою або іноземною мовою, особливо часто стикаються з цією проблемою.⁶⁷ На лекціях, як і на групових заняттях, викладачі можуть подбати про те, щоб звести до мінімуму тихий шум.⁶⁸

⁶⁷ Корліс, Барбара: Діяльність та участь студентів у контексті різноманітності "проблеми розуміння мови" у ситуаціях викладання / навчання у вищих навчальних закладах, лекція, 41-а щорічна зустріч Німецького товариства університетської дидактики, Майнц, 27.09.2012, доступна за адресою www.blogs.uni-mainz.de/zq/files/2018/04/Doc-Corleis.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

⁶⁸ Бюсс, Імке: Враховувати різноманітність у викладанні?!, в: Рамп, Ютта, Бюсс, Імке, Кайзер, Яніна, Шидхельм, Мелані, Шорат-Валі, Петра: набір інструментів для хорошого викладання в різних студентських колективах, робочі документи вищої школи економіки і суспільства Людвігсхафена, № 6, доступно за адресою: <https://www.hwg-lu.de/toolbox/konzept-der-lernrelevanten-diversitaet-in-der-lehre> [останній перегляд 03.05.2022].

Круглий стіл

Для того, щоб усі студенти могли брати участь у більших дискусійних групах, доцільно спочатку підготувати їх у невеликих групах.

Спробуйте це: думайте, об'єднуйтеся в пари, діліться

Студентам пропонується спочатку самостійно подумати (думайте, близько 2 хв., бажано в письмовій формі, якщо є, на підготовчому аркуші), а потім в парах або втрійках (об'єднуйтеся в пари, близько 3 хв.) обговорити питання, яке ви задали, завдання. Результати обговорення коротко викладаються. Потім проводиться опитування деяких студентів про їх результати, про які розповідать всій аудиторії (діліться).

Круглі столи дають можливість обговорити спірні питання і почути різні думки. При цьому слід прагнути до культури відкритих дискусій, яка передбачає взаємну повагу і звернення один до одного. Крім того, на навчальному курсі не можна постулювати абсолютні істини. У випадку різнорідних груп з точки зору рівня досвіду, переконайтеся, що технічні терміни та іноземні слова також пояснюються в студентських матеріалах. Критика повинна бути висловлена конструктивно та з вдячністю, щоб усі студенти відчували себе заохоченими, висловлюючи власну думку та точку зору. Тим не менш, часто буває, що завжди виступають і домінують в дискусії одні й ті ж люди. Причини цього можуть полягати, по-перше, в тому, що деякі студенти віддають перевагу письмовому викладенню своїх думок, а не усному представленні перед групою, або в тому, що вони не можуть так швидко реагувати на пропозиції і нові позиції. З іншого боку, жінки та маргіналізовані групи все ще часто менше беруть участь у дискусіях. Збалансованій участі сприяє і те, що ви не відразу приймаєте перші повідомлення. Деяким студентам потрібен час, щоб обдумати та дати відповідь. Інші, почекавши трохи, все ж вирішуються виступити.

Спробуйте це: список доповідачів

Складіть список доповідачів. Потім, якщо серед бажаючих виступити з'явиться людина, яка раніше не висловлювалася, вона матиме пріоритет над іншими студентами. Якщо круглі столи є частою складовою ваших занять, студенти можуть взяти на себе обов'язки скласти список доповідачів на принципах ротації.

Під час круглих столів корисно коротко викласти найбільш важливі висновки. Таким чином, навіть студенти, які не можуть повною мірою стежити за ходом обговорення, можуть зрозуміти хід бесіди і важливий вміст. Корисним також може бути короткий зміст обговорення, як усний, так і письмовий. Це може бути зроблено як в кінці заняття, так і в якості проміжного результату в ході обговорення. Ця роль (спільне написання ходу обговорення, підбивання підсумків обговорення) також завжди може бути покладена на студентів. Як правило, рекомендується пояснювати нові іноземні та технічні терміни. Не можна виходити з того, що всі учасники мають однаковий рівень

володіння мовою. При необхідності ви можете скласти глосарій разом зі студентами, наприклад, у Moodle.

Інформаційний блок: зрозумілість і професійна лексика

Мета університетської вищої освіти полягає в тому, щоб мати можливість диференційовано описувати явища в найбільш різних галузях знань. Це також стало можливим завдяки відповідним мовним кодам, специфічним для конкретної області. Однак, особливо на етапі відбору та вступу до навчання, ці мовні коди рідко відомі (майбутнім) студентам. Таким чином, не тільки для студентів з труднощами в навчанні, дислексією і студентів, для яких німецька є іноземною мовою, "проста мова" - це можливий мовний код, який дозволяє всім орієнтуватися. Виходячи з цього, можна приймати обґрунтовані рішення, наприклад, щодо основних напрямків навчання.

Для спрощення викладу найкраще складати короткі прості основні пропозиції. У кожному реченні повинна бути вказана тільки одна інформація. При цьому уникайте дитячої мови. Іноземні слова або технічні терміни слід ретельно пояснювати. Скорочення також ускладнюють розуміння. Якщо використовувати дієслова, багатьом студентам буде легше стежити за вашою думкою. У текстах, написаних легкою мовою, переважають часи теперішнього часу і перфект. Уникайте родового відмінка і підрядного способу.⁶⁹

Досвід є обов'язковою умовою для викладання і в той же час перешкодою. Не тільки мовні коди предметної науки перешкоджають навчанню. Навіть для фахівців внутрішні самоочевидні припущення та моделі мислення, не виражені словами, ускладнюють розуміння. Методичний консультаційний підхід Пейса і Міддендорфа до "розшифровки дисциплін" дозволяє виявити так звані "вузькі місця" предметів.⁷⁰

Студенти-т'ютори

Як аналогові, так і цифрові (вступні) курси приносять велику користь завдяки участі студентів-т'юторів. Навчання з рівним по статусу знижує бар'єр для багатьох студентів, коли їм потрібно розповісти про труднощі розуміння або слабкості. Індивідуальні питання можуть обговорюватися і вирішуватися на рівних. Особливо для першокурсників т'ютор може виконувати функції супроводжуючого та консультанта. Для вас, як для викладача, т'ютор також є сполучною ланкою між вами та учнями. Дізнайтеся про можливості використання студентів-т'юторів у Вашому закладі та їх

⁶⁹ Бюро зрозумілої мови, життєзабезпечення Бремена: хороша зрозуміла мова. Правила, доступні за адресою: <https://leichte-sprache.de/leichte-sprache/gute-leichte-sprache/https://leichte-sprache.de/leichte-sprache/gute-leichte-sprache/> [останній перегляд 03.05.2022].

⁷⁰ Домашня сторінка "розшифровка дисциплін", доступна за адресою: <http://decodingthedisciplines.org/> [останній перегляд 03.05.2022].

безперервну освіту, яка здійснюється централізовано в Лейпцизькому університеті.⁷¹

ВСТАВИТИ КАЛЬКУЛЯТОР СИМВОЛІВ

Цифровим навчанням можуть скористатися не тільки студенти з особливими потребами, а й усі бажаючі. В принципі, для навчання з цифровою підтримкою доступні чотири налаштування:

1. Асинхронні формати навчання: весь захід проводиться тоді, коли відповідні студенти виділяють для нього час. Ви розробляєте зміст та завдання, які ви надаєте, наприклад, у системі управління навчанням, як-от Moodle.
2. Синхронні формати навчання: весь захід проводиться в системі відеоконференцій. Студентам і викладачам подобається цей формат, оскільки він найбільше нагадує очне навчання. Проте, концентрація уваги на відеоконференціях значно нижче, ніж на очних заняттях.
3. Гібридні формати навчання: частина студентів відвідує очний захід, інші студенти беруть участь в цифровому форматі або стежать за трансляцією очного заходу. Це вимагає від викладачів ретельної підготовки, оскільки навчання відбувається одночасно в присутності та в цифровому просторі. Досвід розробки гібридних форматів викладання та навчання, що враховують різноманітність, ще недостатньо вивчений. При розробці такого формату можна керуватися питанням про те, для яких учнів який формат підходить найкраще.
4. Змішана форма 1-3: переваги відповідних форматів 1-3 найкраще використовувати у змішаній формі. Таким чином, початок заходу в форматі, синхронізованому за часом (в присутності або за допомогою засобу відеоконференцзв'язку), а також етап підготовки матеріалу можуть проходити асинхронно, а презентація - знову синхронно за часом.

Навчальна платформа Лейпцизького університету Moodle пропонує в цифровому вигляді можливість перегляду навчальних матеріалів, таких як тексти лекцій, списки літератури та навчальні модулі, а також відео та посилання. Крім архівування документів, Moodle також дозволяє спільно працювати, наприклад, з Вікі-ресурсами, Etherpad, а також проводити опитування та (або) тестування знань та попередніх знань за допомогою інструменту опитування.⁷² Однак Moodle не є безбар'єрним, особливо для людей з порушеннями чутливості, таких як люди з вадами зору. Крім уже наведених вказівок про подання матеріалу (Пункт 6.1.3) рекомендується відмовитися від червоного і зеленого кольорів в якості основних кольорів оформлення, завжди

⁷¹ Домашня сторінка коледжу студентів-т'юторів, доступна за адресою: <https://www.stil.uni-leipzig.de/teilprojekte/tutoring/https://www.stil.uni-leipzig.de/teilprojekte/tutoring/> [останній перегляд 03.05.2022].

⁷² Лейпцизький університет, служба електронного навчання: навчальне цифрове опитування, доступне за адресою: https://www.uni-leipzig.de/fileadmin/ul/Dokumente/2020_Lehre-digital_Befragung.pdf [останній перегляд 03.05.2022].].

супроводжувати зображення описами, працювати з шаблонами абзаців при складанні контурів і розділів і мати зрозумілий текст.⁷³

Цифрові синхронні формати навчання мають ряд переваг з точки зору доступності. Наприклад, немає необхідності забезпечити в під'їзних шляхах, і можливість почути часто краще вдома. Точно так же не всі системи в даний час є безбар'єрними в своїй працездатності. Федеральне агентство з доступності⁷⁴ рекомендує спільно протестувати відповідні системи відеоконференцій на предмет а) сумісності з програмою читання з екрану⁷⁵ і б) можливості автоматичного створення субтитрів за допомогою додаткової програми. Для людей з порушеннями слуху і слуховими апаратами підсилювач звуку може⁷⁶ поліпшити чутність під час відеоконференцій. В принципі, принцип "нічого, що стосується нас, без нас" застосовується і тут, оскільки в цій галузі зараз відбувається швидкий процес змін, і ми можемо розглядати тут лише поточний стан справ. Додаткові ідеї можна знайти в посібнику з доступних онлайн-заходів.⁷⁷

Спробуйте це: кімнати відпочинку

Різні соціальні форми і методи також можуть бути використані в навчанні з цифровою підтримкою. Наприклад, деякі системи відеоконференцій, такі як система Big Blue Button, що використовується в Лейпцизькому університеті, дозволяють працювати в невеликих групах у так званих "кімнатах відпочинку" (суб-кімнатах), де групи можуть працювати в окремих кімнатах для відеоконференцій. Це хороший спосіб заохотити студентів до активної співпраці навіть за комп'ютером. Знову ж таки, ви повинні заздалегідь задати собі питання про те, як буде формуватися склад невеликої групи – випадковим чином або відповідно до критеріїв, визначених вами або учнями (див.розділ 6.3.1). Як викладач, ви зазвичай маєте можливість "відвідувати" ці робочі

⁷³ Берлінський університет Гумбольдта, курс Moodle: інформація та приклади. Moodle з низьким рівнем бар'єрів, доступний за адресою: <https://moodle.hu-berlin.de/course/view.php?id=57784><https://moodle.hu-berlin.de/course/view.php?id=57784> [останній перегляд 03.05.2022].

⁷⁴ Домашня сторінка Федерального агентства з доступності, доступна за адресою: https://www.bundesfachstelle-barrierefreiheit.de/DE/Praxishilfen/Informationstechnik/Barrierefreie-Webkonferenzen/barrierefreie-webkonferenzen_node.htmlhttps://www.bundesfachstelle-barrierefreiheit.de/DE/Praxishilfen/Informationstechnik/Barrierefreie-Webkonferenzen/barrierefreie-webkonferenzen_node.html [останній перегляд 03.05.2022].

⁷⁵ Див. також: Німецька асоціація сліпих та слабозорих: перевірка бар'єрів для конференц-платформ, доступна за адресою: <https://www.dbsv.org/aktuell/barrierencheck-fuer-konferenzplattformen.html><https://www.dbsv.org/aktuell/barrierencheck-fuer-konferenzplattformen.html> [останній перегляд 03.05.2022].

⁷⁶ Підсилювач звуку - це додатковий пристрій, який перетворює електричні мовні сигнали в електромагнітні. Потім слуховий апарат може безпосередньо приймати сигнали, що посилюються з підсилювача звуку.

⁷⁷ Веб-портал цифрової доступності в Інтернеті: безбар'єрні онлайн-заходи, доступні за адресою: <https://www.netz-barrierefrei.de/wordpress/gesellschaft/barrierefreie-online-veranstaltungen/> [останній перегляд 03.05.2022].

групи. Про це слід оголосити до початку групової роботи, щоб студенти могли підготуватися до неї.

На семінарах, що проводяться в цифровому форматі, обговорення часто буває більш складним, оскільки лектор не може бачити всіх учасників. Однак є способи сприяти обговоренням.

Спробуйте це: розділіть відповідальність - зробіть можливою участь

Функція чату в системах відеоконференцій є популярним інструментом для просування обговорень. Тут можна передати як текстові повідомлення із зазначенням (*), так і згоду (+) або відмову (-), коли людина тримає мікрофон включеним і говорить. Однак функція чату практично недоступна або недоступна не тільки для людей з вадами зору. Ось чому, коли ця функція використовується, одна людина завжди повинна слідкувати за чатом та періодично читати вміст із нього вголос. Як і в очних заходах, студенти можуть запізнитися на події з цифровою підтримкою. Це може бути пов'язано, по-перше, з термінами, а по-друге, з технічними причинами, такими як проблеми з обладнанням або доступом в інтернет. Тому слід забезпечити можливість взяти участь у семінарі і в більш пізній час. Щоб цим людям не доводилося втручатися в хід семінару, задаючи питання, на початку семінару можна вибрати контактну особу, яка потім зможе повідомити про стан справ в приватному чаті. Якщо змінити його ім'я, наприклад, на "співведучий", ти тим, хто приєднається пізніше, буде ясно, до кого звертатися із запитом. Обидві ролі (як і інші ролі) можуть бути представлені в перший день курсу, щоб чергуватися відповідно до встановленого порядку на наступних заходах.

6.3.2 Створення культури зворотного зв'язку

Іспити в кінці семестру дають студентам та викладачам можливість з'ясувати, що студенти дізналися за семестр і що (поки що) не було зрозуміло. Однак зворотній зв'язок у вигляді результатів іспитів мало залежить від того, чи можуть відбутися покращення чи зміни.

З іншого боку, формування культури зворотного зв'язку протягом семестру сприяє успіху в навчанні і водночас створює іншу культуру спілкування. Під культурою зворотного зв'язку ми маємо на увазі як зворотній зв'язок між викладачами та студентами (про можливості навчання та успіхи в навчанні), так і зворотній зв'язок студентів один з одним (зворотній зв'язок на одному рівні). Коли викладачі надають студентам відгуки про їх успішність, корисно для навчання, якщо ці відгуки надходять своєчасно після виконання робіт, а містять максимум до 4-5 пунктів з обґрунтуванням і забезпечують читабельність, якщо відгуки написані від руки. Корисними вважаються стимулюючі питання, такі як: "Ви вже думали про XY?" або пропозиції про те, як щось можна зробити, а що не слід робити.

Спробуйте це: методи оцінки в класі (CAT)

Коли студенти дають зворотній зв'язок викладачам, у цьому допомагають так звані методи оцінювання в класі (CAT). Наприклад, наприкінці заняття ви можете письмово запитати студентів, який пункт (зміст) залишився найбільш незрозумілим для студентів на курсі (найбільш неясний пункт). Зберіть нотатки, щоб обговорити їх на наступному прийомі. Більш детальні інструкції щодо методів оцінювання в класі (CATs) можна знайти тут.⁷⁸

6.3.3 Підтримуйте зв'язок протягом семестру

Підтримка контактів, що сприяють навчанню, протягом семестру сприяє навчально-методичній діяльності, описаній у розділі 6.2.1. Це стосується як конкретних навчальних заходів, так і часу між ними. Мета полягає в тому, щоб таким чином збільшити залученість всіх.

Низькопорогові приводи для встановлення та підтримання контактів між людьми - це, наприклад, початок або завершення події, під час якої певні питання повторюються ритуально. Такі питання можуть бути повсякденними, змістовними або навіть курйозними тощо.

(Індивідуальний) контакт з викладачами може бути можливим, наприклад, завдяки присутності викладача до або після заходу. Тут важливо повідомити про цю можливість та будь-які відхилення. Викладачі, які працюють у цифровому форматі, також можуть залишатися в кімнаті для відеоконференцій або в чаті після синхронного заходу, наприклад, для вирішення питань. Додаткові можливості надають години прийому та, якщо необхідно, заздалегідь заплановані робочі зустрічі в невеликих групах або індивідуально.

Для підтримки контактів між студентами пропонуються рівні формати, в яких студенти можуть виконувати завдання разом або обмінюватися відгукками. Викладачі також можуть стимулювати неформальний контакт між студентами, наприклад, пропонуючи та допомагаючи у створенні навчальних груп.

Години прийому

У зв'язку з підготовкою до доповідей або іспитів години прийому надають можливість уточнити індивідуальні запити. Для цього місце зустрічі повинні бути доступним і оснащеним для проведення консультаційної зустрічі. Це включає, наприклад, хороший опис маршруту і доступ до відповідного приміщення без бар'єрів. Під час консультації

⁷⁸Рурський університет в Бохумі, навчальне навантаження. Центр завантаження для натхненного навчання: формуючий аудит. Переведення і методи оцінки в класі: <https://dbs-lin.ruhr-uni-bochum.de/lehreladen/planung-durchfuehrung-kompetenzorientierter-lehre/formatives-pruefen/umsetzung/> [останній перегляд 03.05.2022].

слід переконатися, що основна увага приділяється консультуванню. Слід забезпечити належне місце для сидіння і безаварійну обстановку. При цьому можна уникнути порушення розмови, наприклад, телефонними дзвінками або приходом колег. Корисно заздалегідь шукати приміщення, в яких є місце для ще однієї людини, так як деякі студенти беруть з собою довірену особу для надання допомоги. Зміст бесіди має зберігатися викладачами в найсуворішій таємниці. Повідомляйте про це і студентам. Багатьом студентам важко відкрито говорити про свої потреби та пояснювати свої індивідуальні проблеми. Часто причиною такого небажання є страх піддатися стигматизації або жалю. Аутентичність та відкрите звернення до невпевненості чи незнання створюють основу для довіри. Як викладач, ви не можете вирішити всі проблеми студентів. Тому важливо, щоб як консультант ви знали про центральні консультаційні центри Лейпцизького університету та студентської спілки, мали під рукою відповідні інформаційні матеріали та посилання та при необхідності зверталися безпосередньо до них.

Інформаційний блок: консультаційні центри

Консультаційні центри Лейпцизького університету та студентської спілки з питань навчання та інвалідності відомі багатьом студентам. Особливо слід відзначити консультаційний центр студентської спілки з питань психічного здоров'я, яким користуються 26,5% студентів Лейпцизького університету з серйозними порушеннями в навчанні. Наприклад, 36,5% вважають, що не отримують від цього ніякої користі або не сподіваються на будь-яку з цієї пропозиції, причини, за якими консультаційні пропозиції не сприймаються. Приналежність до цільової групи також часто ставиться під сумнів. Значна частина студентів з серйозними порушеннями в навчанні шукає підтримки у сім'ї та друзів.

Щоб при необхідності направити студентів до консультаційних центрів, корисно ознайомитися з існуючою пропозицією та звернутися до неї в робочий час. Навіть на початку семестру може бути достатньо короткого повідомлення, щоб студенти відчували, що викладачі підтримують пропозицію Лейпцизького університету щодо консультацій і що немає нічого поганого в тому, щоб скористатися нею.⁷⁹

6.3.4 Мікроагресії та дискримінація в навчальних закладах

На жаль, для багатьох людей, студентів та викладачів повсякденне життя в університеті означає протистояння мікроагресії та дискримінації. Студенти також стикаються з такими мікроагресіями в навчальних закладах через певні особливості різноманітності, як у навчальних матеріалах, так і у взаємодії з іншими. Ці часто індивідуальні

⁷⁹ best2 (2018): опитування студентів „навчання з порушеннями – best2“ 2016/2017 – спеціальна оцінка Лейпцизького університету (неопублікований рукопис).

відхилення впливають не тільки на окремих осіб, але і на загальний (навчальний) клімат. Всі учасники повинні мати рівну участь, незалежно від їх статі, сексуальної орієнтації, походження, кольору шкіри, зовнішнього вигляду, релігії, фізичних або когнітивних здібностей або способу життя. Нарешті, мета полягає в тому, щоб оцінити відповідні навички та компетенції в кінці, а не в першу чергу впливати на можливості навчання.

Тому расизму, сексизму, шовінізму, гомофобії, трансфобії, аблеїзму, націоналізму (див.глосарій) і будь-якому принижує гідність поведінки в навчальних курсах не повинно бути місця. Не слід вважати, що це природно для всіх учасників освітнього процесу в закладі. Таким чином, з самого початку слід створити недискримінаційний клімат, оголосивши, що всі мають можливість звернутися до вас в години прийому для повідомлення про дискримінаційні заяви та дії. У разі дискримінації вкрай важливий спільний пошук рішення викладачами та студентами. Всіх учасників семінару, тобто викладачів і студентів, слід попросити критично поставитися до своєї власної поведінки по відношенню до інших.

Спробуйте це

: вживайте заходів якщо ви стаєте об'єктом мікроагресії чи дискримінації або страждаєте від них, ви можете зробити наступне:

Вжиття заходів (Take Action):

A: Ставте уточнюючі питання.

C: уважно слухайте.

T: розкажіть про свої спостереження без оцінки.

I: Вплив - обговоріть можливі наслідки того, що ви пережили.

O: відстоюйте свої думки та почуття.

N: Наступний крок - сформулюйте наступні кроки і бажану мету.⁸⁰

Хоча описаний підхід можна охарактеризувати як "доброзичливе партнерство" і, наприклад, заснований на стратегії "опитування", в інших випадках доречно явно негативна і (або) конфронтаційна позиція і необхідно "припиняти" продовження мікроагресій і дискримінації. Це відбувається, наприклад, коли людиноненависництво стає очевидним у відповідних аргументах. Тут ми хотіли б зазначити, що не кожен вчитель, який визнає мікроагресії та дискримінацію, може також впізнати їх і має

⁸⁰ Університет Британської Колумбії, ініціатива студентського різноманіття та ініціативи корінних народів у центрі викладання, навчання та технологій: мікроагресія в класі, доступна за адресою: https://ctlit-inclusiveteaching.sites.olt.ubc.ca/files/2019/01/Microaggressions-in-the-%0bclassroom_w.pdfhttps://ctlit-inclusiveteaching.sites.olt.ubc.ca/files/2019/01/Microaggressions-in-the-classroom_w.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

уявлення про те, чи потрібно "спілкування" чи "запобігання". Не тільки для початківців у системі вищої освіти це сприймається як особливо складна ситуація. Спільні консультації та підвищення кваліфікації сприяють ⁸¹підвищенню компетентності викладачів.

Інформаційний блок: контактні пункти у разі дискримінації студенти, які постраждали від дискримінації, можуть звернутися до Студентської ради Лейпцизького університету, відповідних професійних рад або до відділу рівних можливостей, різноманітності та сім'ї. Викладачів перш за все повинні звернутися до декана факультету, проректора або співробітників відділу з питань рівних можливостей, різноманітності та сім'ї. Будь-хто може звернутися в антидискримінаційне бюро Саксонії.⁸²

6.4 Закінчення семестру і подальша підготовка

6.4.1 Отримання зворотного зв'язку

Наприкінці навчального курсу також можна подбати про те, щоб врахувати потреби студентів та викладачів. Це дуже хороша можливість отримати уявлення про майбутні події.

Коротке резюме гарантує, що студенти матимуть на увазі, які компетенції вони набули. Зокрема, це може ще раз прояснити цілі навчального курсу. Крім того, за допомогою зворотного зв'язку під час останнього семінару ви створите спільний висновок.

Спробуйте це: метод зворотного зв'язку п'ятьма пальцями

Щоб дізнатися, як студенти сприйняли курс навчання, можна скористатися "методом п'яти пальців". Це простий спосіб отримати повний відгук від студентів. Всі учасники малюють контур руки на аркуші паперу. Потім кожен протягом 10 хвилин самостійно записує відповідний зворотний зв'язок в кожному з п'яти пальців. Піднятий вгору великий палець означає "Мені це особливо сподобалося!". Вказівний палець вказує на можливості для поліпшення. Витягнутий середній палець вказує на те, що не мало ніякого сенсу. Безіменний палець служить для запису того, для чого учні можуть використовувати те, що вони дізналися. Мізинець короткий, що дає студентам можливість визначити, якого змісту не вистачило.

Діапазон методів зворотного зв'язку величезний. Різні аспекти можуть стати предметом зворотного зв'язку з боку студентів в кінці курсу. Це може стосуватися

⁸¹ Співробітники Лейпцизького університету можуть отримати інформацію про підвищення кваліфікації в розділі "подальша наукова освіта", а також в "університетському дидактичному центрі Саксонії".

⁸² Домашня сторінка антидискримінаційного бюро Саксонії, доступна за адресою: <https://www.adb-sachsen.de/> [останній перегляд 03.05.2022].

групових процесів, керівництва семінаром або змісту заняття. Метод з низьким порогом, який може бути змінений для різних випадків, - це однохвилинний документ.

Спробуйте це: однохвилинні нотатки

Ви можете легко використовувати однохвилинних нотатках як у цифровому форматі, так і в очному навчанні. Приводи використання теж бувають різними. Ви можете використовувати їх після кожного окремого заняття або в кінці семестру.

Переконайтеся, що запитання чітко вказують, до якого розділу занять вони відносяться.

В кінці семестру можна задати наступні питання:

- Що сприяло моєму навчанню на цьому курсі?
- Що заважало моєму навчанню на цьому курсі?
- У мене є наступні пропозиції щодо вдосконалення:

На сторінці "Поради з викладання в Лейпцизькому університеті" Ви знайдете дидактичну довідку до однохвилинних нотаток.⁸³

Інформаційний блок: оцінка

Потреби та можливості підтримки настільки ж різноманітні, як і студенти, які навчаються на курсі. Оскільки не всі бар'єри очевидні з першого погляду, в кінці корисно заходу надати учасникам підготовлений і анонімний оціночний лист, присвячений бар'єрам. На базі нього ви зможете краще задовольнити всі потреби на наступних заняттях. Таким чином, з одного боку, оціночні листи призначені для вас як викладача, щоб ви могли враховувати різні потреби студентів у майбутніх заняттях. З іншого боку, учасники можуть ще раз подумати про минулий семестр. Це може допомогти, наприклад, під час підготовки до іспиту або вибору теми курсової роботи.⁸⁴ Існує можливість адаптувати стандартизовані оціночні листи до потреб, характерних для викладачів.

6.4.2 Іспити

Для завершення семестру зазвичай проводиться контроль, наприклад, у формі іспитів, курсових робіт, рефератів або комбінації різних форматів. Але ще до цього можуть бути

⁸³ Лейпцизький університет, поради щодо викладання, доступні за адресою: <https://www.uni-leipzig.de/universitaet/arbeiten-an-der-universitaet-leipzig/lehren-an-der-universitaet/tipps-fuer-die-lehre/https://www.uni-leipzig.de/universitaet/arbeiten-an-der-universitaet-leipzig/lehren-an-der-universitaet/tipps-fuer-die-lehre/> [останній перегляд 03.05.2022]., особливо: https://www.uni-leipzig.de/fileadmin/ul/Dokumente/09_Tipps_fuer_die_Lehre_One_Minute_Paper.pdfhttps://www.unileipzig.de/fileadmin/ul/Dokumente/09_Tipps_fuer_die_Lehre_One_Minute_Paper.pdf [останній перегляд 03.05.2022].].

⁸⁴ Відділ підвищення якості викладання та навчання проводить оцінки в Лейпцизькому університеті за допомогою системи Evasys. Додаткова інформація доступна за адресою: <https://www.uni-leipzig.de/universitaet/struktur/verwaltung-und-stabsstellen/stabsstelle-qualitaetsentwicklung-in-lehre-und-studium/evaluation/https://www.uni-leipzig.de/universitaet/struktur/verwaltung-und-stabsstellen/stabsstelle-qualitaetsentwicklung-in-lehre-und-studium/evaluation/> [останній перегляд 03.05.2022].

вжиті заходи, що полегшують студентам складання іспитів.

Інформаційний блок: іспити

66,5% опитаних студентів Лейпцизького університету вважають, що іспити, курсові роботи та інші докази успішності є перешкодами. Зокрема, піддалася критиці щільність іспитів (40,1%), а також несприятливими були визнані тривалість іспитів і терміни здачі домашніх завдань (32,9%). Ці показники в порівнянні з загальнонаціональними показниками вище середнього. Потреба в підтримці також відчувалася, зокрема, у 38,7% студентів, коли їм не вистачало часу через стан здоров'я.⁸⁵

6.4.3 Підготовка до іспитів

На початку семестру слід чітко сформулювати структуру процесу, терміни і вимоги до успішності – в ідеалі з використанням сітки критеріїв – для доповідей, усних іспитів і курсових робіт, принаймні, прозоро, в ідеалі розроблятися спільно зі студентами. Ви повинні повідомити про це як усно, так і письмово. Анонімне надання результатів іспиту (наприклад, із зазначенням лише номера матриці) мінімізує ризик несвідомої оцінки аспектів, пов'язаних із перевіреною особою, але не фактичними результатами іспиту (наприклад, "враження" від очних занять).

Спеціальні регулятори навантаження студентів включають в себе терміни здачі іспитів і щільність іспитів. Мета полягає в тому, щоб якомога більше уникати концентрації перевірок в кінці семестру. Як занадто стислі, так і занадто тривалі або неясні терміни складання іспитів можуть мати негативний вплив на студентів. Найкращий спосіб дізнатися про щільність та терміни іспитів - це обговорення зі студентами та колегами. Зрештою, ці питання також є темами для розробки курсу.

Також є можливість виконувати форму майбутньої оцінки успішності кілька разів протягом семестру у вигляді вправ в менших варіантах. Ці попередні іспити дають студентам уявлення про рівень майбутніх іспитів. Крім того, вони знайомляться з процедурами, так що в цьому відношенні студенти в кінцевому підсумку дізнаються про іспити.

Пробні іспити особливо рекомендуються для нових форматів іспитів або форматів, які представляють особливі перешкоди. В даний час в центрі уваги знаходяться формати електронного оцінювання, з якими багато студентів досі не знайомі. Тут пробний іспит повинен бути обов'язковим.

Один із способів врахувати різноманітність ваших студентів при розробці екзаменаційних завдань - залучити їх до розробки екзаменаційних завдань. Це одночасно дасть вам уявлення про те, чи вважаєте ви і ваші студенти принципово важливими для іспиту одні й ті ж аспекти. До речі, вони спонукають студентів до більш глибокого навчання та роздумів над змістом викладання.

⁸⁵ best2 (2018): опитування студентів „навчання з порушеннями – best2“ 2016/2017 – спеціальна оцінка Лейпцизького університету (неопублікований рукопис).

Спробуйте це: створюйте екзаменаційні питання разом
Поясніть своїм студентам, що характеризує хороші екзаменаційні питання у вашій галузі. Потім студенти обговорюють можливі екзаменаційні питання в індивідуальній роботі або в невеликих групах. Це може статися під час навчального курсу або в період самостійного навчання. Зберіть питання і зробіть вибір, який можна обговорити на останньому занятті перед іспитом. Деякі питання використовуються на іспиті або для складання пробного іспиту.⁸⁶

Якщо виникають питання, що стосуються термінів складання екзаменаційних робіт, відповідайте на них якомога поважніше і з розумінням, щоб підтримувати готовність до здачі. В окремих випадках продовження терміну складання іспитів, безумовно, є великим полегшенням і може значно сприяти успішному проходженню курсу.

Загалом, можна сказати, що участь студентів у розробці іспитів також допомагає зменшити бар'єри. Щоб підсумкова оцінка не залежала тільки від іспиту або курсової роботи, де немає вибору, може бути доцільним облік успішності на основі декількох завдань або посібників, які можуть мати різні формати.

Інформаційний блок: множинність форматів і випадків проведення іспитів

Дизайн іспитів з урахуванням різноманітності в принципі можливий з точки зору законодавства про іспити, але повинен бути закріплений у відповідних правилах проведення іспитів щодо правової визначеності, прозорості та рівного поводження. Таким чином, в середньостроковій перспективі, можливо, має сенс домагатися зміни правил проведення іспитів. Інформацію про процедуру можна знайти в „Керівництві з управління якістю викладання та навчання”⁸⁷ Лейпцизького університету.

З точки зору різноманітності, має сенс розділити оцінку успішності на кілька дрібних етапів протягом семестру. По-перше, не весь стрес від складання екзаменів припадає на підсумковий іспит. З іншого боку, це збільшує рівні можливості, оскільки не всі студенти можуть однаково добре продемонструвати свої набуті компетенції в єдиному встановленому форматі, наприклад, на іспиті.

Крім того, ви можете надати студентам можливість вибору формату іспиту. Таким чином, студенти можуть вибрати формат, в якому вони зможуть найкращим чином продемонструвати свої набуті компетенції.⁸⁸ Це може бути полегшенням, особливо для

⁸⁶ Університет Юстуса Лібіха в Гіссені, вищий навчальний заклад, д-р Дюббельде, Габі: методи активації для семінарів та вправ. Пакет методів, листопад 2017 року, доступний за адресою: <https://www.uni-giessen.de/fbz/zentren/zfbk/didaktik/informationen/downloads/lehreinsteiger-1/methodenkoffer-seminare> [останній перегляд 03.05.2022].

⁸⁷ Лейпцизький університет: Керівництво з управління якістю. Навчання та навчання, березень 2019, версія 2.0, доступна за адресою: https://www.uni-leipzig.de/fileadmin/ul/Dokumente/2019_Qualitaetsmanagement_Lehre-und-Studium.pdf https://www.uni-leipzig.de/fileadmin/ul/Dokumente/2019_Qualitaetsmanagement_Lehre-und-Studium.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

⁸⁸ Наприклад, у Плімутському університеті зазвичай пропонується щонайменше дві альтернативи на вибір. Викладання та навчання в Плімутському університеті: Інклюзивна оцінка. Керівництво з належної

студентів, які мають обмежену здатність до навчання через когнітивні або фізичні порушення.

6.4.4 Право на вирівнювання наслідків гірших умов

На додаток до цих методичних можливостей, студенти мають право на пільги при складанні іспитів. При цьому можна варіювати базові умови іспитів, наприклад, допускати читання написаної відповіді або дозволяти відповідати усно в окремій аудиторії. В принципі, можна змінити формат або продовжити терміни.

Інформаційний блок: пільги

30,9% студентів з обмеженими можливостями здоров'я, особливо на початковому етапі навчання, вважали, що проблема вирівнювання наслідків гірших умов на іспитах, курсових роботах та інших показниках успішності є складною. 62,2% студентів з важкими порушеннями в навчанні заявили, що вони не впевнені в тому, чи мають вони взагалі право на пільги. Але цьому також сприяли труднощі (58,9%) через проблеми, пов'язані з порушеннями.⁸⁹

В принципі, для отримання пільг повинні бути виконані три вимоги: перше - наявність „тривалого погіршення здоров'я". По-друге, воно призводить до конкретної шкоди, "оскільки результати іспиту повинні бути виконані відповідно до умов, що застосовуються до всіх". І, нарешті, недолік не повинен мати безпосереднього фактичного відношення до компетенцій, які повинні бути продемонстровані в ході іспиту.⁹⁰

Студенти можуть звернутися за допомогою до відповідного навчального відділу.⁹¹ Заява повинна бути подана ⁹²до відповідної екзаменаційної комісії якомога раніше, але не менше ніж за 4 тижні до складання. Якщо студент має скласти кілька іспитів на різних факультетах, заява повинна бути подана окремо для кожного з них. Рішення екзаменаційної комісії має бути повідомлено не пізніше, ніж за тиждень до іспиту. У разі відхилення клопотання заявники можуть подати апеляцію на це рішення протягом тижня.

практики, доступне за адресою:

https://www.plymouth.ac.uk/uploads/production/document/path/2/2516/Good_practice_inclusive_assessment_updated_May_2016.pdf, [останній перегляд 03.05.2022].

⁸⁹ best2 (2018): опитування студентів „навчання з порушеннями – best2“ 2016/2017 – спеціальна оцінка Лейпцизького університету (неопублікований рукопис).

⁹⁰ Цю та іншу детальну інформацію можна знайти в посібнику "компенсація недоліків - для отримання ступеня, що відповідає можливостям", доступному за адресою: <https://www.uni-leipzig.de/gleichstellung/studium/inklusion/> - c365506 <https://www.uni-leipzig.de/chancengleichheit/nachteilsausgleich> [останній перегляд 03.05.2022].

⁹¹ Огляд усіх навчальних відділів можна знайти на домашній сторінці Лейпцизького університету: <https://www.uni-leipzig.de/studium/beratungs-und-serviceangebote/studienbueros/> <https://www.uni-leipzig.de/studium/beratungs-und-serviceangebote/studienbueros/> [останній перегляд 03.05.2022].

⁹² https://www.uni-leipzig.de/fileadmin/ul/gleichstellung/Dokumente/211116_SCDF_NTA_Antragsformular.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

Якщо студенти виявлять, що офіційна надана пільга не застосовується в конкретній ситуації іспиту, зацікавлена особа повинна негайно подати скаргу до наглядової екзаменаційної комісії. Подавати скаргу після іспиту не можна.

6.4.5 Оцінка результатів занять

Не всі бар'єри легко подолати. Таким чином, розробка навчальних курсів з низьким рівнем бар'єрів повинна розглядатися як безперервний процес. Тому обмірковування минулого курсу дуже корисно для того, щоб мати можливість враховувати результати та досвід при розробці майбутніх курсів.

Спробуйте це: саморефлексія

Для оцінки результатів занять ми рекомендуємо вам виділити час для роздумів і відповіді для себе на наступні питання:

- Чи дозволили обрані навчально-методичні заходи забезпечити рівну участь всіх учнів?
- Наскільки безбар'єрним був мій курс навчання? Де були проблеми з доступністю? Що працювало добре?
- Що я хочу змінити у своїх наступних курсах, щоб залучити усіх студентів?

В якості ще одного кроку пропонується обмін думками з колегами. Обмін досвідом може сприйматися не тільки як можливість для роздумів, а й розширювати кругозір. Наприклад, для того, щоб закріпити ці важливі висновки, можна створити курс Moodle, доступний для всіх залучених викладачів. Збереження накопиченого досвіду є важливим кроком для постійного розвитку та збереження практики розробки сценаріїв викладання та навчання з урахуванням різноманітності.

7 Все взято до уваги? Контрольний список

Підготовчий етап

- Чи враховую я множинні передумови і перспективи при **виборі тем і літератури**?
- Який **автор** цитується / Чи включив я **в мій список літератури різних дослідників**?
- Чи залучаю я студентів до прийняття основних рішень щодо семінару (тема, результати навчання та іспиту, дата) в максимально можливій мірі?
- Чи розроблені **мої** навчальні матеріали з низьким рівнем бар'єрів? Чи дотримуюся я принципів **двох почуттів**?
- Я завчасно повідомляв про **місце, час і змісті** занять?
- Чи доступні вибрані **приміщення без** бар'єрів? Якщо це не так: як я можу вплинути на це? До кого я можу звернутися?⁹³
- Чи можу я врахувати основний робочий час (9-15 годин) або вечірні години (19-22 години) при складанні розкладу?
- Чи зробив я свій план семінару та опис **заздалегідь доступними в цифровому вигляді**?
- Чи можу я запропонувати варіанти **асинхронного навчання** у випадку навчання з цифровою підтримкою (наприклад, музичні презентації, запис заходу)?
- Чи повністю мої **матеріал** доступні для попереднього завантаження в цифровому форматі?

Початок занять

- Чи звертаю я увагу на чутливий до **різноманітності дизайн** при привітанні та складанні списків учасників?
- Чи **узнав я потреби своїх студентів** за допомогою опитування, щоб, при необхідності, внести корективи в мої заняття?
- Чи доступна **інформація про мої часи прийому** для всіх (усне та письмове спілкування)?
- Чи висловлював я **готовність допомогти** у разі особливих потреб чи питань?
- Чи достатньо у мене інформації**, щоб я міг надати підтримку у разі особливих потреб?
- Чи можу я зробити можливим **знайомство друг з другом** за допомогою методів, що враховують різноманітність?
- Чи можу я адаптувати своє навчання з цифровою підтримкою до **різних технічних**

вимог?

Хід заходу

- Чи можу я використовувати **кілька методів**, щоб задовольнити різні потреби моїх студентів?
- Чи даю я **чіткі** робочі інструкції, які роблять мої вимоги прозорими та інформують про наслідки, пов'язані з невиконаними послугами?
- Чи можу я ініціювати **порядок розсадки**, при якому всі студенти перебувають у візуальному контакті один з одним (наприклад, півколом), щоб полегшити участь у дискусіях?
- Чи повинен я стежити за тим, щоб **виступи всіх студентів** розподілялися порівну?
- Чи забезпечую я, щоб **результати обговорення та проміжні результати були зафіксовані в письмовій формі**?
- Я дбаю про те, щоб **іноземні та технічні терміни були адекватно пояснені**?
- Під час навчання з цифровою підтримкою я приділяю увагу тому, щоб **всі могли брати участь**?
- Чи перевіряв я можливість **залучання т'юторів** на моєму навчальному курсі?
- Чи дбаю я про створення **продуктивної культури зворотного зв'язку**, наприклад, за допомогою методів оцінки в класі?
- Чи підтримую я хорошу **культуру** спілкування протягом семестру?
- Чи даю я зрозуміти, що **дискримінаційній мові та поведінці** не має місця в моєму навчальному курсі?

Закінчення семестру і подальша підготовка

- Чи надаю я студентам можливість залишити **відгук про семінар**, наприклад, за допомогою оціночного листа з низьким рівнем бар'єрів?
- Чи надаю я студентам можливість **обміркувати свій навчальний прогрес**?
- Чи ознайомив я з літературою та іншими матеріалами, які я хотів би використати, можливими темами та очікуваннями від оціночних робіт, таких як курсові роботи, іспити чи домашні роботи?
- Чи надаю я, відповідно до правил **проведення іспитів**, різні форми оцінки успішності?
- Чи забезпечую я **прозорість методології і оцінки** на іспитах?
- Чи можу я **запропонувати адекватні додаткові матеріали** у разі відсутності на заняттях?
- Чи знаю я, як діяти у випадку права на отримання **пільги**?
- Чи приділяю я час тому, щоб **обдумати мій захід**?

8 Ще раз - про що тут йдеться? Глосарій

Аблеїзм

Термін походить від англійської (able = здатний, суфікс-ism = ізм) і походить від американського руху інвалідів. Аблеїзм описує дискримінацію людини на основі (імовірно) неіснуючих когнітивних або фізичних здібностей або характеристик. Він може проявлятися в переоцінці (незважаючи на погіршення) або знецінюванні (через погіршення). Виходячи з умовної соціальної норми, визначається, що люди можуть або повинні робити. Відхилення від цього вважаються "недоліками". Ці норми будуються суспільством і встановлюють стандарт, який оцінює статуру, розумову гнучкість і працездатність. Людям з обмеженими можливостями часто доводиться розраховувати на те, що вони представлятимуть виняток у групі. Невігластво і побоювання людей, чії здібності відповідають нормі, призводять до того, що люди зводяться до їх недоліків і піддаються остракізму.

Дискримінація за віком

Дискримінація за віком описує процес соціального та економічного неблагополуччя людей через їх фактичний або приписуваний ним вік. Таке невігідне становище ускладнює участь суспільства. Дискримінація за віком може бути спрямована як проти людей старшого віку, так і проти молоді.

Антисемітизм

Термін антисемітизм позначає ненависть, вороже ставлення, принизливі висловлювання, дії та упередження, спрямовані проти євреїв або людей, які вважаються євреями. Прояви антисемітизму можуть бути спрямовані і проти держави Ізраїль, яке при цьому розуміється як однорідний єврейський колектив.

Сучасний антисемітизм, хоча часто має расову основу, помітно відрізняється від інших расових стереотипів. В антисемітських світоглядах єврей виступає як "інший", як образ ворога всіх націй і груп людей.

Публічне антисемітське цькування, в тому числі заперечення Голокосту, сьогодні в Німеччині карається за Статтею 130 Кримінального кодексу.

Антициганізм

Антициганізм позначає специфічний расизм щодо ромів, який впливає на різні рівні. З одного боку, роми стигматизовані. Їм приписують суперечливі якості, які відхиляються від норми (романтизують або криміналізують). З іншого боку, антициганізм визначає структурну та інституціоналізовану дискримінацію, як, наприклад, утруднений доступ до освіти або ресурсів.

Слово на літеру ц є наклепницьким іноземним позначенням і відкидається

представниками меншини ромів. Цей термін є атрибутом негативних, але також романтизуючих стереотипів і нічого не говорить про самооцінку тих, кого так називають. Роми стали жертвами переслідувань і винищення при націонал-соціалізмі як "цигани". Цей геноцид називається пораймос (пожирання).

Антимусульманський расизм

Антимусульманський расизм - це знецінення людей, яких вважають мусульманами на основі їх фактичної або передбачуваної релігійної приналежності. На відміну від термінів ісламофобія або ворожість до ісламу, термін "антимусульманський расизм" відноситься до групових стереотипів та мізантропії. Людей, яких вважають мусульманами, відносять до однорідної групи, їм присвоюються певні (переважно негативні) характеристики і сприймають як такі, що не належать до більшості суспільства.

ВІРоС/РоС

ВІРоС/РоС означає "кольорові люди" - це політична самоназва *небілих* людей і людей, які мають спільний досвід серед населення, де переважають *білі*. Ця самоназва свідомо відділяє себе від позначення "мігрант" або "людина міграційного походження", які роблять лінгвістичний акцент не на расизмі, а на міграційному досвіді. Назва ВІРоС (англ. Black or Indigenous PoC, тобто чорні або корінні кольорові люди) безпосередньо включає чорношкірих і корінних жителів.

Шовінізм

Цей термін описує надзвичайну форму патріотизму та віру в перевагу своєї (національної) групи. Часто шовінізм виражається в агресивному націоналізмі, при якому представники однієї нації відчують свою перевагу над людьми інших націй через свою приналежність до них і знецінюють їх. Загалом, сьогодні все частіше говорять про націоналізм, а не про шовінізм.

Цисгендерність

Цисгендер відноситься до осіб, чия гендерна ідентичність відповідає їхній статі, записаній в свідоцтві про народження, яка найчастіше оцінюється за видимими фізичними статевими ознаками новонародженого. Вони ідентифікують себе зі своєю статтю народження - на відміну від *трансгендерів* або *транс-* людей ("потойбічних, з іншої сторони"). Відповідність статі та ідентичності *не* відноситься до чиєїсь сексуальної орієнтації чи сексуальної ідентичності.

Різноманітність / Diversity

Поняття "Diversity" (англ.) часто перекладається як "різноманітність" у суспільстві.

Поняття різноманітності спрямовані на визнання, оцінку та просування плюралістичного суспільства. Цей політичний термін виник у зв'язку з рухом правозахисним рухом в США 1960-х років. Аспекти різноманітності включають етнічне чи культурне походження, стать, релігію чи переконання, стан здоров'я, фізичні чи психологічні порушення, вік чи сексуальну ідентичність. Сюди також включений доступ до таких ресурсів, як освіта та економічна безпека. Ці вимірювання знаходяться у взаємозалежному співвідношенні один з одним. У суспільстві, чутливому до різноманітності, враховується представництво і захист інтересів всіх соціальних груп. Мета полягає в тому, щоб визначити, які бар'єри потрібно подолати, щоб забезпечити рівні права та зменшити дискримінацію.

Деколонізація

Під деколонізацією можна розуміти викриття колоніальних залежностей і владних відносин, які все ще існують. У колоніальний період були створені структури, які зберігаються донині навіть після здобуття незалежності від колишніх колоній європейських держав. Ці структури в першу чергу стосуються управління, освіти, а також економічної та політичної діяльності. Таким чином, навчальні заклади, такі як університети, також повинні пройти процес деколонізації, наприклад, під час якої під сумнів також поставиться виробництво знань, а також ієрархізація знань.

Проста мова

Люди з вадами навчання, функціональною неписьменністю, глухотою та вадами слуху або рідною мовою яких не є німецька, користуються простою мовою. Щоб дати можливість самостійно приймати рішення та брати участь у суспільному житті, важливо, щоб вся інформація була ясною та зрозумілою. Для цього використовується варіант "проста мова". Вона допомагає людям, у яких з різних причин, тимчасових або постійних, виникають проблеми зі складною побудовою речень і які не розуміють іноземних слів. Це проста мова, яка регулюється спеціальними правилами. Для реалізації простої мови найкраще складати короткі прості основні речення. У кожному реченні повинна бути вказана тільки одна інформація. Іноземні слова або технічні терміни слід ретельно пояснювати. Скорочення також ускладнюють розуміння. Використання дієслів полегшує розуміння. У текстах, написаних легкою мовою, переважно використовуються теперішній час і перфект. Слід уникати родового відмінка і умовного способу.

Євроцентризм

Цей термін описує практику використання європейських цінностей, норм і перспектив і, зокрема, європейського виробництва знань в якості основи для оцінки політичних і соціальних процесів. Це визначає Європу (а також весь "західний світ", включаючи США, Канаду та Австралію) як центр думок і дій. Таким чином, легітимність і значимість наукового дискурсу заперечується іншими, неєвропейськими традиціями знання.

FLINTA*

Це скорочення означає жінок, лесбіянок, інтерсексуалів, небінарних людей, трансперсональних людей, а також гендерних людей. Зірочка служить заповнювачем для багатьох інших гендерних ідентичностей, які явно не вказані у терміні FLINTA. Поява квір-феміністичного дискурсу у 1980-х роках призвела до усвідомлення громадськістю того факту, що патріархальна система ставить у невідгідне становище не лише цис-жінок, а й широкий спектр гендерних ідентичностей. Таким чином, приблизно в 2017 році в феміністському русі утвердився загальний термін FLINTA*.

Гендерна чутливість, гендерний підхід

Термін «гендер» походить з англійської мови і означає «стать». Він позначає соціальну, пережиту та відчутну стать, тобто гендерну ідентичність. Гендер відрізняється від англійського терміну «sex», який описує біологічну стать. Соціальна стать пов'язана з атрибуціями та очікуваннями, які проявляються в різних сферах суспільства та призводять до нерівності та дискримінації. Використовування терміну «гендер» піддає сумніву та критиці гендерно-специфічні здібності, обов'язки та ідентичність.

Гендерне_підкреслення, гендерна * зірочка, гендерна : двокрапка

Підкреслення, зірочка і двокрапка служать заповнювачами і використовуються для мови, чутливої до статі, у текстах. Цей заповнювач між чоловічою та жіночою версіями слова символізує гендерну різноманітність. Зірочка з пересіченими штрихами представляє цю різноманітність. Підкреслення підкреслює розрив у соціальній рівності між статями. Двокрапка може покращити розбірливість протиставлених слів, оскільки вона менш помітна на шрифті. У той же час це також дозволяє швидко читати текст. Двокрапка добре підходить для програм виведення мови, оскільки вона автоматично робить паузу. При використанні зірочки або підкреслення вони озвучуються, так що, наприклад, учитель*ка = учитель зірочка ка.

Гетеросексуали, геї, бісексуали, пансексуали

Всі терміни описують сексуальну орієнтацію людини. Гетеросексуал, гомосексуал і бісексуал відносяться до гетеронормативної або бінарної гендерної системи жіночої та чоловічої статі відповідно. Таким чином, гетеросексуальних людей приваблює протилежна стать, гомосексуалістів - їхня стать, а бісексуалів - обидві статі. Щоб висловити, що сексуальна орієнтація виходить за рамки цього гетеронормативного мислення, можна використовувати терміни феммесексуальний ((скоріше) приваблюють жінки), андросексуальний ((скоріше) приваблюють чоловіки) або пансексуальний (приваблюють люди, незалежно від їхньої статі).

Гетеронормативність

Гетеронормативний гендерний порядок підрозділяється на "жіночий" і "чоловічий". У бінарному уявленні про соціальну норму гендерні характеристики людини

«однозначно співвідносні». При ідентифікації як «чоловік» або «жінка» людині приписується певна соціальна роль. Це пов'язано з очікуваннями та уявленнями, які впливають на розвиток особистості. Однак стать не завжди може бути визначена бінарно. Цис-гендер, цис-люди, цис-жінка або цис-чоловік - це люди (лат. «cis» означає «ця сторона»), які ідентифікують себе з статтю, яку їм було присвоєно при народженні. Однак цисгендерна ідентичність не обов'язково означає, що людина виправдовує, хоче або може виправдовувати соціальні ролі очікування.

Інклюзивність, безбар'єрність

Термін інклюзивність описує повну залученість всіх людей в усі сфери життя. Згідно з Конвенцією ООН про права інвалідів, інклюзивність забезпечує повну і рівноправну участь всіх людей в житті суспільства. Для цього необхідно вжити належних заходів для ефективного усунення існуючих бар'єрів. Мета - усунути структурні та індивідуальні недоліки та дискримінацію. Це вимагає, перш за все, доступності з низьким рівнем бар'єрів, комунікації та універсально спроектованого середовища.

Інформаційний блок: безбар'єрний або з низьким рівнем бар'єрів?

Безбар'єрність - це ідеалізуючий термін, оскільки потреби людей з обмеженими можливостями та хронічними захворюваннями частково протилежні. Наприклад, двері, які автоматично відкриваються, можуть забезпечити безбар'єрний доступ для людей, які пересуваються на інвалідних візках, в той час як сліпі люди можуть постраждати від дверей, які автоматично відкриваються. Оскільки існуючі конструкції, ймовірно, ніколи не можуть бути повністю очищені від бар'єрів, ми використовуємо термін "з низьким рівнем бар'єрів".

Інтересоба, міжстатева людина

Є люди, чиї статеві ознаки вважаються "неоднозначними" при народженні. Ці люди називають себе міжособистісними людьми або міжстатевими людьми.

Трансгендер*, транс * статева людина, транс * персона, транс * людина

Трансгендер * (лат. "trans" означає "та сторона") - загальний термін для всіх людей, які не ототожнюють себе зі статтю, яку їм присвоїли при народженні. Також використовуються терміни транс * гендерні люди, транс * люди, а також транс * чоловік і транс * жінка. Термін "транссексуальність" є суперечливим у транс-спільноті, оскільки його можна неправильно трактувати як простий опис сексуальної орієнтації, але він не враховує гендерну ідентичність. Крім того, цей термін історично складний, оскільки в медичному контексті він визначав психічний розлад.⁹⁴

⁹⁴ Транс * люди мають різноманітні уявлення про себе і своє походження. Для подальшого читання ми рекомендуємо: <https://www.regenbogenportal.de/informationen/trans-was> [останній перегляд 03.05.2022].

Інтерсекційність

Поняття інтерсекціональності описує збіг і взаємне посилення різних переживань дискримінації. Він був придуманий американським юристом Кімберлі Креншоу.

Класизм

Класизм - це особлива форма дискримінації за ознакою соціального походження або соціального становища. Між представниками різних соціальних класів будується ієрархія, що потім призводить до приниження і знедолення.

Дискомфорт білої людини при розмові про расизм, White Fragility

Бути білим означає соціальну і політичну конструкцію, яка супроводжується певними соціальними привілеями. Всі *білі* люди спочатку наділені правовими, політичними, економічними та соціальними привілеями. Вони отримують вигоду від системи, в якій *бути білим* вважається нормою і де їх вчать не визнавати такою структуру влади або свою групову приналежність. Таким чином, власне етнічне походження не грає ніякої ролі в повсякденному житті. Дискомфорт білих (чутливість білих) можна розглядати як свого роду щит, що прикриває расизм. Це явище заперечує расизм, замовчуючи людей, які називають расизм. Це проявляється в тому, що при відкритому обговоренні расизму *білі люди* зазвичай реагують мовчанням, захистом, умиротворенням або іншими формами опору, замість того щоб брати на себе відповідальність.⁹⁵

ЛГБТКІ *, ЛГБТТІК*

Терміни є часто використовуваними скороченнями, LGBTQI* (англ. для лесбіянок, геїв, бісексуалів, транссексуалів*, гомосексуалів, інтерсексуалів) та LSBTTIQ* (тобто для лесбіянок, геїв, бісексуалів, транссексуалів, транссексуалів, інтерсексуалів та квір-людей). Зірка позначає людей, які не відчувають себе належними до жодного з перерахованих вище варіантів. Ці терміни є самоназвою загальної життєвої реальності і загального горизонту досвіду людей, які не відповідають гетеронормативності.

Мікроагресії / Microaggressions

Мікроагресії - це висловлювання у повсякденному спілкуванні, які сприймаються як образливі та принизливі і часто базуються на приписуванні приналежності до певної (імовірно однорідної) групи. Мікроагресії пов'язані з систематичною та інституціоналізованою дискримінацією і базуються на історично упередженості суспільства більшості. Мікроагресії включають, наприклад, необґрунтоване

⁹⁵ Діанджело, Робін (2018): Нам потрібно поговорити про расизм. Що означає бути білим у нашому суспільстві, Гамбург.

припущення про недостатнє знання мови або підкреслення хороших мовних навичок, приписування передбачуваних або відсутніх знань з певних питань, а також сумнів у походженні або заперечення певних навичок.

Історія міграції / міграційне минуле

Згідно зі статистичним визначенням, іноземцями, які проживають у Німеччині, є люди з історією міграції, а також натуралізовані німці, які іммігрували до ФРН після 1949 року. Крім того, під цим терміном маються на увазі діти, народжені в Німеччині з німецьким паспортом, у яких міграційну історію мав принаймні один із батьків. Термін "іммігрант" - це статистичний термін, який набув широкого поширення у зв'язку зі зміною законодавства про громадянство в 2000 році. Це дає назву дуже різноманітній групі людей, які стають іноземцями завдяки цій назві та порівнянню з громадянами Німеччини без міграційного походження, незважаючи на те, що більшість членів цієї групи народилися в Німеччині та мають німецьке громадянство. Використання тут терміну "історія міграції" спрямоване на чітке розмежування статистичного і часто стереотипного застосування терміну "міграційне походження". Замість цього підкреслюється, що особистий міграційний досвід або досвід родичів не є винятковою характеристикою людей і не дає ніякої інформації про їх здібності або соціальне становище.

Слово N

Цей термін зустрічається в історії поневолення та колонізації і, таким чином, є *білою* концепцією расової теорії, яка не є вільною від цінностей або нейтральною. Термін походить від латинської мови і означає "чорний". Однак незабаром воно стало принизливою назвою. Термінологія була використана стратегічно для утвердження та легітимізації неповноцінності та підпорядкування вірос / РоС колоніальному правлінню. Таким чином, була побудована дихотомія між *білими* як чистими, освіченими і розвиненими і *чорними* як брудними, дикими і неосвіченими. Ці конотації все ще резонують сьогодні, коли використовується цей термін, тому його слід уникати терміново.

Небінарний, Enby

Небінарний або enby - це загальні терміни, які описують усіх людей, які не визначають себе однозначно ні як чоловіків, ні як жінок. Небінарні люди можуть, наприклад, перебувати між бінарними статями або поза ними. Вони також можуть взагалі не мати відношення до своєї статі (гендерної ознаки). Деякі небінарні люди також є чоловіками і жінками одночасно (бігендери) або мають <https://queer-lexikon.net/2017/06/15/binaeres-geschlecht/>гендерну ідентичність, яка постійно змінюється (гендерна мінливість). Інші виступають проти бінарної гендерної системи і мають стать, яка не має нічого спільного з маскулінністю чи жіночністю (гендерквір).

Патріархат

Цей термін буквально перекладається як правління батька і використовується в основному для опису структури правління і гендерних ролей, які вважають, що чоловік має перевагу над жінкою.

Відчуження

Відчуження або Othering (від англ. other = інший) означає дистанціювання від групи, чий якості, потреби та здібності виділяються як особливі. Незалежно від того, оцінюються характеристики, на які звертають увагу, позитивно чи негативно, вони трактуються як відхилення від соціальної норми, і тому люди, що належать до цієї групи, піддаються остракізму. Найчастіше інша група знецінюється в порівнянні зі своєю власною, і в результаті цього знецінювання створюється власна позитивна самооцінка.

Таким чином, *відчуження* означає порівнювати себе з іншими, виділятися і дистанціюватися від них, при цьому існує уявлення про те, що люди і суспільства значно відрізняються від своєї соціальної групи за способом життя, культурою або іншими характеристиками.

Квір / Queer

Англійський термін Queer перекладається як "дивний" або "не такий, як всі" і історично використовувався в США як лайливе слово, спрямоване проти гомосексуалістів. В рамках створення квір-досліджень, які вже майже 20 років використовуються в наукових колах США, термін з негативним підтекстом був присвоєний для позначення всіх людей, які не зараховують себе до гетеронормативної системи в сенсі розширення прав і можливостей. Оскільки прямий переклад призведе до непорозуміння, для позначення самооцінки використовується термін "квір". Бінарна гендерна диференціація зводить нанівець будь-яку сексуальну або гендерну ідентичність, яка відрізняється від неї.

„Раса”

Концепція "раси" заснована на ідеологічній і нібито науковій теорії, яка була досить спростована. Але це не просто переглянута наукова теорія, це соціальна конструкція, покликана виправдати перевагу *білого* населення над населенням решти світу. Ідея заснована на взаємозв'язку біології та культури. Стверджується, що різноманітність людини можна пояснити різними генетичними ознаками та різними географічними умовами. Західні науки надали визначення та категорії на підтримку цього світогляду. На цій основі було поширене уявлення про ієрархізовану соціальну цінність груп людей. Це узаконило переслідування, поневолення та вбивства мільйонів людей. Ця категоризація груп людей досі вкоренилася в суспільному уявленні.

Расизм

Расизм - це ідеологія, яка конструює, ганьбить та ізолює людей як „іншу“ та однорідну групу на основі (передбачуваних) фізичних чи культурних особливостей (наприклад, кольору шкіри, походження, мови, релігії). Расизм стверджує нерівність і нерівноцінність етнічних груп на основі передбачуваних схильностей. Людям приписують приналежність до групи, на підставі чого їм приписують високий або низький прояв різних якостей, таких як певні когнітивні або біологічні здібності. Коли мова йде про систематичне сприяння одній групі людей або утискання іншої глобальному контексті, це називається структурним расизмом.

Чорний, білий

У політичному і академічному побуті утвердилися терміни чорний і *білий*. Ці терміни описують не біологічні характеристики (наприклад, колір шкіри), а різний досвід боротьби з расизмом. Таким чином, це політичні категорії. Чорний - це політичний самоназва. *Білий* - це теж соціальна побудова, влада, пов'язана з привілеями, і уявлення про норму. Ось чому Чорний завжди пишеться з великої літери, а *білий* - з малої і курсивом.

Сексизм

Сексизм - це термін, який використовується для опису будь-яких форм дискримінації, гноблення та позбавлення людей за ознакою статі, а також ідеології, що лежить в його основі. Сексизм може проявлятися як у упередженості та світогляді, так і в соціальному, правовому та економічному регулюванні, аж до фактичних актів насильства. Ці дискримінаційні структури і види діяльності виправдовуються, посилаючись на "дану природою" гендерну відмінність.⁹⁶

Соціальна справедливість, рівноправність та рівність

Соціальну справедливість найкраще можна перекласти як поняття соціальної відкритості. Соціальна справедливість описує фундаментальну рівність усіх, тобто *рівноправність* у поєднанні з справедливістю розподілу та визнання, *рівність*. Таким чином, соціальна справедливість враховує, що не всі люди мають однакові вихідні умови. Таким чином, хоча формально всі студенти в одному університеті мають однакові можливості, різні аспекти різноманітності можуть призвести до несприятливого становища і дискримінації.

Сінті і роми

Політичне самоназва національної меншини - сінті і роми. Роми - загальний термін для різноманітної групи людей, які мігрували до Центральної, Західної та Північної Європи з Індії та сучасного Пакистану в 13-14 століттях. Сінті селилися переважно в Західній

⁹⁶ <https://www.bpb.de/apuz/178678/varianten-des-sexismus> [останній перегляд 03.05.2022].

Європі, а роми - в основному в Східній і Південно-Східній Європі.

Перехід

У перехідному періоді знаходяться люди, які змінюють свої статеві характеристики або зовнішній вигляд відповідно до своєї гендерної ідентичності. Цей процес може протікати в медичному аспекті і включати гормональне лікування і хірургічне втручання. Але він може відбуватися і без медичного лікування через зміну зовнішнього вигляду.

Токенізм

Термін походить від англійського слова "token", що означає знак або символ. Токенізм - це практика просто символічних зусиль представляти членів меншин в організаціях. Це може бути викликано, наприклад, кадровою політикою або, наприклад, виділенням членів меншини на фотографіях, замість реальних дій зі створення більш різноманітної композиції.

9 Хто і що є ще? Пошук пропозицій та інформації

Контакти та пропозиції підтримки

Посада працівника з питань рівних можливостей, різноманітності та сім'ї (CDF)

Сайт: <https://www.uni-leipzig.de/diversity>

Електронна пошта: chancengleichheit@uni-leipzig.de

Тел.: 0341 97-30090

Штаб-квартира CDF є центром збору інформації про різноманітність з точки зору рівності можливостей, гендеру, інклюзивності та сумісності.

Штрозакпассаж

Ніколаіштрассе 6-10

04109 Лейпциг

Координаційний орган зі сприяння забезпеченню рівних можливостей у саксонських університетах та вищих навчальних закладах

Сайт: <https://www.kc-sachsen.de/>

Електронна пошта: info@chancengleichheit-in-sachsen.de

Тел.: 0341-97 30153

Штрозакпассаж

Ніколаіштрассе 6-10

04109 Лейпциг

Координаційний центр рівних можливостей в університетах та вищих школах Саксонії позиціонує себе як загальнонаціональний орган, який активно підтримує всіх учасників вищої освіти, які виступають за гендерну рівність та інтеграцію людей з обмеженими можливостями або хронічними захворюваннями.

Уповноважений Ради університету у справах студентів з обмеженими можливостями здоров'я та хронічними захворюваннями

Сайт: <https://www.uni-leipzig.de/+smb>

Електронна пошта: barrierefrei@uni-leipzig.de

Тел.: + 49 341 97-30149

Ніколаістрассе 6-10

Кімната 3.51

04109 Лейпциг

.
.

Підтримка з питань організації викладання:

Централізоване консультування з питань навчання та кар'єрного розвитку

Сайт: <https://www.uni-leipzig.de/studium/beratungs-und-serviceangebote/zentrale-studienberatung> [останній перегляд 03.05.2020]

Електронна пошта: ssz-studienberatung@uni-leipzig.de

Адреса:
Гете штрассе 3-5
04109 Лейпциг

Який курс навчання мені підходить? Як розраховується час очікування? Чи можу я вчитися без атестата зрілості? Центральна студентська консультаційна служба відповідає на питання і дає консультації по темі навчання.

Навчальні відділи

Сайт: <https://www.uni-leipzig.de/studium/beratungs-und-serviceangebote/studienbueros/https://www.uni-leipzig.de/studium/beratungs-und-serviceangebote/studienbueros/>

Примітка: на зазначеній домашній сторінці вказані контактні дані навчальних відділень усіх факультетів.

Навчальні відділи консультують студентів та викладачів з питань, що стосуються організації навчання.

Підтримка з технічних питань, а також з питань цифрового навчання:

Робоча група з електронного навчання

Сайт: <https://www.uni-leipzig.de/studium/im-studium/e-learning/arbeitsgruppe-e-learning-service/> [останній перегляд 03.05.2020]

Електронна пошта: elarning@uni-leipzig.de

Тел.: 0341 97-33314

Адреса:
Адміністративна будівля
Ріттерштрассе, 26
04109 Лейпциг

Робоча група з електронного навчання (ELS) відповідає за основні заходи з електронного навчання в Лейпцизькому університеті. Вона включає в себе інформування про конкретні теми електронного навчання, технічну підтримку навчальної платформи Moodle та програмного забезпечення для електронного портфолію Mahara, технічну та методичну підтримку у створенні контенту (не виробничого, а консультаційного з складних питань), навчання викладачів щодо створення курсів, координацію роботи з внутрішніми / зовнішніми спільними проектами, до проектів підвищення кваліфікації за допомогою електронного навчання, супровід центру електронної оцінки в університетській бібліотеці.

Університетський обчислювальний центр

Електронна пошта: servicedesk@uni-leipzig.de
Тел.: 034197-33333

Адреса:
Нойес Августеум
Аугустусплатц, 10
(Поверх 2, кімната A252)
04109 Лейпциг

Університетський обчислювальний центр надає консультації, інструкції та підтримку користувачам у галузі досліджень, викладання, навчання та адміністрування з усіх питань, пов'язаних з ІТ. Він відповідає за надання та експлуатацію центральної інформаційної технології та мережі зв'язку, а також високопродуктивних обчислювальних машин для наукових обчислень та забезпечує відповідні послуги.

Сервіс AVT

Електронна пошта: avt-service@uni-leipzig.de
Тел.: 034197-31060

Сервіс AVT відповідає за проектори і звукорежисуру в лекційних залах і залах для семінарів. Він надає консультації щодо пристроїв підсилювання звуку та інших питань забезпечення безбар'єрності.

Введення в використання медіа-технологій

Технічне обслуговування лекційного залу
Тел.: 0151-16133230
Технічне обслуговування приміщень для семінарів
Тел.: 0151-161 332 31

Центр засобів масової інформації та комунікацій

Електронна пошта: zmk@uni-leipzig.de
Тел.: 034197-35850

Центр засобів масової інформації та комунікацій надає професійні та компетентні послуги у сфері застосування та виробництва аудіальних, аудіовізуальних та цифрових носіїв. Це включає, зокрема, підтримку викладання, досліджень та зв'язків з громадськістю, а також консультування з питань, що стосуються медіа-методики та медіа-технологій. Підтримка також надається з питань, пов'язаних з прямою трансляцією.

Контактні адреси установ по догляду за дітьми

**Партнери за рамковою угодою: в Лейпцизькому університеті партнерів за договором можна знайти в інтрамережі
Управління 5, SG 53, рамкові угоди**

Агентство Mittagskind

Сайт: <http://mittagskind-leipzig.de/http://mittagskind-leipzig.de/> [останній перегляд 03.05.2022].

Електронна пошта: info@mittagskind-leipzig.de

Агентство Mittagskind організовує, координує та планує послуги з догляду за дітьми в місті Лейпциг та передмістях.

Візенкнопф (Wiesenkнопф)

Сайт: <https://www.wiesenkнопф-leipzig.de/https://www.wiesenkнопф-leipzig.de/> [останній перегляд 03.05.2022].

Електронна пошта: info@wiesenkнопф-leipzig.de

Візенкнопф пропонує приватний догляд за дітьми та послуги няні в Лейпцигу.

Єдиний контактний центр для надання допомоги в питаннях дискримінації в Саксонії

Антидискримінаційне бюро Саксонії

Сайт: <https://www.adb-sachsen.de/https://www.adb-sachsen.de/> [останній перегляд 03.05.2022].

Тел.: 0341-30690777

АДБ є універсальним центром допомоги постраждалим від дискримінації в Саксонії. Як некомерційна зареєстрована асоціація, вона допомагає людям відстоювати свої інтереси з метою захисту від конкретних несприятливих умов.

Студентські представництва та консультаційні послуги

Спеціальні ради

Список контактів усіх спеціальних рад: <https://stura.uni-leipzig.de/fachschaftsraetehttps://stura.uni-leipzig.de/fachschaftsraete> [останній перегляд 03.05.2022].

Відповідно до Статуту Студентської ради Лейпцизького університету (StuRa) Студентський склад університету розділений на 32 відділа. Кожна з цих спілок представлена власною Радою спеціальних спілок (FSR), яка обирається щороку. FSR зокрема допомагає вирішувати конкретні предметні проблеми студентам, яких вони представляють, та їхнім навчальним завданням.

Студентська рада Лейпцизького університету:

Сайт: <https://stura.uni-leipzig.de/https://stura.uni-leipzig.de/>

[останній перегляд 13.12.2020]

Електронна пошта: info@stura.uni-leipzig.de

Тел.: 0341- 97 37 850

Адреса:

Студентська рада

Лейпцизького

університету

Університетсштрассе, 1

04109 Лейпциг

Студентська рада Лейпцизького університету є центральною студентською групою з адвокації студентів Лейпцизького університету. Крім того, вона консультує студентів з

широкого кола питань політики вищої освіти, а також з приватних питань. До них відносяться консультації стосовно Федерального закону про фінансування освіти, консультації з психічного здоров'я, юридичні консультації, консультації з найму, консультації для працюючих студентів, а також соціальні консультації. Студентська рада розділена на кілька окремих відділів, які представлені нижче.

Відділ інтеграції

Сайт: <https://stura.uni-leipzig.de/inklusion><https://stura.uni-leipzig.de/inklusion> [останній перегляд 03.05.2022].

Електронна пошта: inklusion@stura.uni-leipzig.de

Тел.: 034197-37850

Відділ інтеграції прагне не тільки підвищити обізнаність про людей з обмеженими можливостями в університеті, але й підтримувати та відстоювати інтереси студентів з обмеженими можливостями, а також взаємодіяти та обмінюватися думками з ініціативами та організаціями, які мають такі ж цілі. Він надає консультації та підтримку щодо доступності навчання, прийнятності, інтеграції та інклюзивності, з якими стикаються.

Відділ соціальної роботи

Сайт: <https://stura.uni-leipzig.de/soziales><https://stura.uni-leipzig.de/soziales> [останній перегляд 03.05.2022].

Електронна пошта: soziales@stura.uni-leipzig.de

Тел.: 034197-37853

Відділ соціального забезпечення відповідає за соціально-політичні теми в політиці вищої освіти. Він пропонує консультації з питань фінансування навчання (зокрема, Федеральний закон про фінансування освіти BAföG), консультації з трудового законодавства (для студентів / наукових співробітників і працюючих студентів), консультації з питань навчання з дітьми та консультації з питань навчання з проблемами психічного здоров'я або хронічними захворюваннями. Крім того, відділ соціального забезпечення знаходиться в тісному контакті з іншими відділами університету та студентською спільнотою, щоб спільно вирішувати проблемні питання та зменшувати несприятливі умови.

Відділ з питань рівності та політики способу життя (RGL)

Сайт: <https://stura.uni-leipzig.de/rgl><https://stura.uni-leipzig.de/rgl> [останній перегляд 03.05.2022].

Електронна пошта: rgl@stura.uni-leipzig.de

Тел.: 034197-37852

Відділ з питань рівності та політики способу життя активно виступає за рівність незалежно від гендеру та способу життя для всіх, як в університеті, так і в місті Лейпциг.

Він виступає за підтримку рівних можливостей, рівних прав та рівної участі в (університетському) житті всіх: незалежно від статі та сексуальної ідентичності, інвалідності чи хронічних захворювань. Основна увага в політиці способу життя полягає у підвищенні обізнаності про те, що такі поняття, як ідентичність, сексуальність, походження та тіло, формують людину і, отже, впливають на соціальні ролі.

Відділ іноземних студентів

Сайт: <https://stura.uni-leipzig.de/ras> <https://stura.uni-leipzig.de/ras> [останній перегляд 03.05.2022].

Електронна пошта: ras@stura.uni-leipzig.de

Тел.: 034197-37857

Відділ організовує культурні, політичні та громадські заходи. Він надає консультації з юридичних, фінансових та соціальних питань навчання, а також з усіх інших питань, які можуть стосуватися іноземних студентів. Крім того, він підтримує проекти та заходи міжнародних асоціацій та студентів. Відділ також організовує семінари, читання, круглі столи та кампанії та представляє іноземних студентів в університетських контекстах. Він є членом "Федерального Союзу іноземних студентів".

Відділ стійкої мобільності

Сайт: <https://stura.uni-leipzig.de/mobilitaet> <https://stura.uni-leipzig.de/mobilitaet> [останній перегляд 03.05.2022].

Електронна пошта: mobilitaet@stura.uni-leipzig.de

Тел.: 0341 97-37873

Відділ працює над забезпеченням мобільності студентів та надає всебічні консультації з питань, що стосуються квитків на семестр.

Відділ спорту

Електронна пошта: sport@stura.uni-leipzig.de

Телефон: 0341 97-37853 або 9737850

Відділ спорту відповідає за посередництво та інформацію про пропозиції інклюзивного студентського спорту.

Підтримка у вирішенні психосоціальних питань і проблем

Психосоціальне консультування

Сайт: <https://www.studentenwerk-leipzig.de/psychosoziale-beratung> [останній перегляд 03.05.2022].

Електронна

Адреса 1:

Центр соціальних послуг
(CSS)

Гутенберг платц, 4
04103 Лейпциг

пошта:

studierendenberatung@studentenwerk-leipzig.de

Адреса 2:
Клініка та поліклініка
психосоматичної
медицини та психотерапії
Земмельвейсштрассе, 10
04103 Лейпциг

Психосоціальна консультація призначена для студентів і пропонує індивідуальні консультації „з таких питань, як сумніви у виборі курсу, страх перед іспитами, стрес або невпевненість у собі, прокрастинація, проблеми із закінченням навчання, конфлікти з партнером, труднощі в спілкуванні, пригнічений настрій, страхи / блоки, пережите насильство або сексуальне насильство, вживання алкоголю або наркотиків, труднощі через психічні захворювання". (Джерело: Домашня сторінка психосоціальної консультації)

Психологічна консультація для студентів усіх спеціальностей

Сайт: [https://www.uni-leipzig.de/studium/beratungs-und-serviceangebote/zentrale-studienberatung/ -c20750](https://www.uni-leipzig.de/studium/beratungs-und-serviceangebote/zentrale-studienberatung/-c20750)
<https://www.uni-leipzig.de/studium/beratungs-und-serviceangebote/zentrale-studienberatung/#c20750>

[останній перегляд 03.05.2022].

Контактна особа: Аннетт Аммер-Віз

Електронна пошта: annett.ammer-wies@uni-leipzig.de

Адреса:

Гете штрассе 3-5

04109 Лейпциг

"Індивідуальне консультування дозволяє вирішувати питання, пов'язані з особистими труднощами в навчанні та їх впливом на ваші навчальні навички. До них відносяться: нездатність зосередитися, проблеми з мотивацією, орієнтацією і прийняттям рішень, боязнь іспитів і презентацій [...], емоційні кризи тощо. Індивідуальна психологічна консультація є безкоштовною та конфіденційною" (джерело: домашня сторінка SSZ).

Центр педагогічної освіти та шкільних досліджень (ZLS) психологічного консультування для студентів-викладачів

Сайт: <https://www.zls.uni-leipzig.de/studium-beratung/beratung/psychologische-beratungsstelle>

[/ [останній перегляд 03.05.2022].

Контактна особа: Аннетт Аммер-Візе

Електронна пошта: annett.ammer-wies@uni-leipzig.de

Тел.: 034197-30482

Адреса:

Прагер штрассе, 38-40

(поверх 1, кімната 145)

04317 Лейпциг

Психологічна консультація ZLS призначена для студентів, яким потрібна допомога у вирішенні проблемних питань. Консультації надаються як з питань, пов'язаних з навчанням, так і з приватних питань і проблем.

Інформація та підтримка з питань організації навчання, а також фінансування та житлової ситуації

Координація навчання та навчальні відділи

Координація навчання у Центрі підтримки

Сайт: [https://www.uni-](https://www.uni-leipzig.de/учеба/учеба/зачисление в модуль/)

[лейпциг.de/учеба/учеба/зачисление в модуль/](https://www.uni-leipzig.de/учеба/учеба/зачисление в модуль/) [останній перегляд 03.05.2022].

Електронна пошта: studienkoordination@uni-leipzig.de

Адреса:

Академічне управління,

координація навчання

Гетештрассе 3-5

04109 Лейпциг

Тел.: 0341 97-32070

Координація навчання консулює з загальних питань, що стосуються організації навчання. Навчальні відділи факультетів відповідають за конкретні питання з таких тем, як зарахування до модуля, визнання досягнень або екзаменаційні питання.

Студентська спілка Лейпцига

Сайт: <https://www.studentenwerk-leipzig.de/beratung-soziales/sozialberatung>
<https://www.studentenwerk-leipzig.de/beratung-soziales/sozialberatung> [останній перегляд 03.05.2022]. Електронна пошта: sozialberatung@studentenwerk-leipzig.de
Тел.: 034 196-59941

Адреса:

Центр обслуговування студентів (SSZ)
Гетештрассе, 6 (перший поверх)
04109 Лейпциг

Студентська спілка надає консультації щодо фінансування навчання та рекомендації щодо пільг у навчанні. Вона також надає допомогу в пошуку житла (наприклад, в пошуку доступного місця в студентському гуртожитку), надає допомогу в працевлаштуванні тощо. Крім того, вона пропонує допомогу в питаннях інтеграції та прийняття, а також допомогу в подачі заяви на отримання ординатури, технічних допоміжних засобів і спеціальної фінансової підтримки з інвалідності.

10. Контакти та інформація для студентів з обмеженими можливостями

АТ «Електронні ЗМІ - безбар'єрне навчання / Література»

Електронна пошта: emedien@ub.uni-leipzig.de

Тел.: 0341 97-30685

Це координаційний центр з усіх питань, що стосуються електронних фондів (баз даних, електронних журналів, електронних книг) університетської бібліотеки. Він відповідає за пошук та надання доступної навчальної літератури на вимогу через веб-форму та зв'язується з відповідним видавцем щодо цього. Крім того, він відповідає за передачу завдань з доступної підготовки (оцифрування або друку шрифтом Брайля) навчальних матеріалів співробітникам Служби перекладу збірника книг і документів для сліпих і слабоворих (BDSBS).

Інформаційно-консультаційний центр з питань навчання та інвалідності (IBS)

Сайт: <https://www.studentenwerke.de/de/content/die-ibs-stellt-sich-vor>
<https://www.studentenwerke.de/de/content/die-ibs-stellt-sich-vor> [останній перегляд 03.05.2022].

Електронна пошта: studium-behinderung@studentenwerke.de

Тел.: 030 29 77 27 - 64

IBS - це загальнонаціональний центр передового досвіду з теми "Навчання та інвалідність". Його обов'язки полягають у наданні інформації та консультаційних послуг, створенні мереж, а також у захисті інтересів та зв'язках з громадськістю. Таким чином, він консулює, зокрема, майбутніх студентів та студентів з обмеженими можливостями та хронічними захворюваннями, а також їхніх родичів.

Інтернет-бібліотека IBS

Сайт: <https://www.studentenwerke.de/de/content/online-bibliothek> [останній перегляд 03.05.2022].

Інтернет-бібліотека IBS має безліч посібників, методичних вказівок з працевлаштування, контрольних списків, опитувань, спеціальної літератури та рекомендацій з теми "навчання та інвалідність". У ньому зібрані матеріали ІНФОРМАЦІЙНО-консультаційного центру з питань навчання та інвалідності (IBS), Німецької студентської спілки (DSW), університетів та студентських спілок, Конференції ректорів університетів, Конференції міністрів культури, асоціацій.

10 Де почитати? Література та джерела

Література та посилання на тему дискримінації та боротьби з дискримінацією

- Антидискримінаційне бюро Саксонії: <https://www.adb-sachsen.de/> [останній перегляд 03.05.2022].
- Арндт, Сьюзен / Хорншайдт, Антье (Німеччина), Африка та німецька мова, Мюнстер, 2009.
- Креншоу, Кімберлі (1989): Демаргіналізація інтерсекції раси та статі. Чорна феміністична критика антидискримінаційної доктрини, феміністичної теорії та антирасистської політики, " юридичний форум Чиказького університету: Т. 1989: Вип. 1, Стаття 8.
- Діанджело, Робін (2018): Нам потрібно поговорити про расизм. Що означає бути білим у нашому суспільстві, Гамбург.
- Глосарій нових німецьких медіаменеджерів. Довідкові матеріали щодо складання звітності в країні імміграції, 2018 р.
- https://www.neuemedienmacher.de/Glossar_Webversion.pdf [останній перегляд 03.05.2022].
- Критика антидискримінаційної доктрини, феміністичної теорії та антирасистської політики, юридичний форум Чиказького університету, 1989(1), доступно за адресою: <http://chicagounbound.uchicago.edu/uclf/vol1989/iss1/8> [останній перегляд 03.05.2022].
- Мікроагресії в класі: https://ctlt-inclusiveteaching.sites.olt.ubc.ca/files/2019/01/Microaggressions-in-the-classroom_w.pdf [останній перегляд 03.05.2022].
- Соу, Ной: Німеччина чорно-біла. Повсякденний расизм, Нордерштедт, 2018.
- Варіанти сексизму: <https://www.bpb.de/apuz/178678/varianten-des-sexismus>
- Тейхерт, Георг (Hg.) (2019): Ти ж теж цього хочеш! Досвід дискримінації студентів та співробітників Лейпцизького університету, Імпульс. Внесок Лейпцизького університету у розвиток різноманітності та рівних можливостей, Т.1, Лейпциг.

Література та посилання на теми, присвячені різноманітності

- Корліс, Барбара: діяльність та участь студентів у контексті різноманітності "проблеми розуміння мови" у ситуаціях викладання / навчання у вищих навчальних закладах, лекція, 41-а щорічна зустріч Німецького товариства університетської дидактики, Майнц, 27.09.2012, доступна за адресою www.blogs.uni-mainz.de/zq/files/2018/04/Doc-Corleis.pdf [останній перегляд 03.05.2022].
- Чоллек, Лія Карола / Перко, Гудрун / Вайнбах, Хайке: Радикальне різноманіття під знаком соціальної справедливості. Філософські основи та практична реалізація різноманітності в інститутах, у: ду Мар Кастро Варела Марія, Даван Нікіта (Hg.) (2011): Соціальна (не) справедливість. Критичні погляди на

різноманітність, інтерсекційність та антидискримінацію, Берлін [та ін.], с. 260-276.

- Гендерна рівність та різноманітність у викладанні:
https://www.gffz.de/fileadmin/user_upload/LAKOF/download/Gender_und_Diversit_y_in_der_Lehre_der_MINT-Faecher.pdf [останній перегляд 03.05.2022].
- Хабек, Сандра: Різноманітність як можливість. Керівництво семінарами з урахуванням ієрархії та співпраці, в: Айхінгер, Регіна, Лінде, Франк, Ауферкорт-Міхаеліс, Ніколь (Hg.): різноманітність у вищих навчальних закладах. Можливості та проблеми на шляху до відмінної та інклюзивної вищої освіти, Журнал розвитку вищої освіти 15(3) 2020, с.331-350. doi:10.3217/zfhe-15-03/20
- Інформаційний фільм про ЛГБТКІ:
<https://www.youtube.com/watch?v=cb50JxLdVAc&feature=youtu.be><https://www.youtube.com/watch?v=cb50JxLdVAc&feature=youtu.be> [останній перегляд 03.05.2022].
- Концепція різноманітності відносно навчання: <https://www.hwg-lu.de/toolbox/konzept-der-lernrelevanten-diversitaet-in-der-lehre> [останній перегляд 03.05.2022].
- Рекомендації з викладання з урахуванням різноманітності:
https://www.diversity.hhu.de/fileadmin/redaktion/Oeffentliche_Medien/Diversity_Portal/Dokumente/Handreichung_HHU_KoDi_Anhang.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

Рекомендації та матеріали для інклюзивної та безбар'єрної культури вищої освіти

- План дій щодо здійснення Конвенції ООН про права інвалідів
<https://www.bmfsfj.de/blob/99454/9eb0087a9ae41b271bfa61a70693fa25/aktionsplan-inklusion-data.pdf>
<https://www.bmfsfj.de/blob/99454/9eb0087a9ae41b271bfa61a70693fa25/aktionsplan-inklusion-data.pdf> [останній перегляд 03.05.2022].
- Альтернативні тексти в цифрових матеріалах:
<https://www.techsmith.de/blog/alternativtext/> [останній перегляд 03.05.2022].
- Moodle з низьким рівнем бар'єрів: <https://moodle.huberlin.de/course/view.php?id=57784>
- Безбар'єрне викладання – безбар'єрне навчання. Навчальний посібник для викладачів по темі "учні з обмеженими можливостями" https://www.tu-chemnitz.de/tu/inklusion/PDF/Leitfaden_Barrierefrei-lehren.pdf [останній перегляд 03.05.2022].
- Німецький центр безбар'єрного читання:
<https://www.dzblesen.de/> [останній перегляд 03.05.2022].
- Університету для всіх потрібні всі. Посібник із доступного, чутливого до різноманітності та сімейного планування заходів Лейпцизького університету
https://intranet.uni-leipzig.de/fileadmin/user_upload/intranet/Gleichstellung/GSB_Leitfaden_Veranstaltungsplanung.pdf [останній перегляд 03.05.2022].
- Ерфуртська Вища школа інклюзії: План дій, 2013/2014, доступний за адресою:
https://www.fh-erfurt.de/fhe/fileadmin/Material/Institut/Verkehr_Raum/Download/IVR_Berichte/A

- [ktionsplan FHE IVR bericht hauptteil.pdf](https://www.gemeinsam-einfach-machen.de/SharedDocs/Downloads/DE/AS/UN_BRK/fh-erfurt2.pdf?__blob=publicationFile&v=3) https://www.gemeinsam-einfach-machen.de/SharedDocs/Downloads/DE/AS/UN_BRK/fh-erfurt2.pdf?__blob=publicationFile&v=3 [останній перегляд 03.05.2022].
- Рекомендації з низькобар'єрної педагогіки <http://www.einfachgutelehre.uni-kiel.de/wp-content/uploads/2018/11/handreichung-barrierearme-lehre.pdf> Сторінка 5 [останній перегляд 03.05.2022].
 - План розвитку вищої освіти на 2025 рік: https://www.studieren.sachsen.de/download/Hochschulentwicklungsplanung_Sept.2021.pdf [останній перегляд 03.5.2022].
 - Набір інструментів для управління інклюзивністю та різноманітністю: [https://idmtoolbox.eu/about-idm-toolbox-2 /](https://idmtoolbox.eu/about-idm-toolbox-2/) [останній перегляд 03.05.2022].
 - Інклюзивне оцінювання: https://www.plymouth.ac.uk/uploads/production/document/path/2/2516/Good_practice_inclusive_assessment_updated_May_2016.pdf [останній перегляд 03.05.2022].
 - Міжкультурний календар: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Behoerde/interkultureller-kalender-2021-A1.pdf;jsessionid=A69F295C7B5BA70ED2B410A820014737.intranet662?__blob=publicationFile&v=28 [останній перегляд 03.05.2022].
 - Зробити навчання доступним. Керівництво для викладачів вищих навчальних закладів Мекленбурга-Передньої Померанії https://www.uni-rostock.de/storages/uni-rostock/UniHome/Vielfalt/Barrierefreiheit/Leitfaden_MV_Inklusive_Hochschullehre.pdf [останній перегляд 03.05.2022].
 - 21. Соціальне дослідження німецької студентської спілки 2016 року, економічне та соціальне становище студентів у Саксонії. Регіональний звіт про 21-е соціальне опитування, проведене DZHW для студентських спілок у Саксонії протягом періоду опитування у 2016 році
 - [https://epaper.studentenwerk-dresden.de/sonderauswertung-21-sozialerhebung /](https://epaper.studentenwerk-dresden.de/sonderauswertung-21-sozialerhebung/) [останній перегляд 03.05.2022].
 - Формуючий аудит: [https://dbs-lin.ruhr-uni-bochum.de/lehreladen/planung-durchfuehrung-kompetenzorientierter-lehre/formatives-pruefen/umsetzung /](https://dbs-lin.ruhr-uni-bochum.de/lehreladen/planung-durchfuehrung-kompetenzorientierter-lehre/formatives-pruefen/umsetzung/) [останній перегляд 03.05.2022].
 - Методи і прийоми викладання у вищих навчальних закладах - предметний план: https://www.htwk-leipzig.de/fileadmin/portal/intranet/HTWK/intern/3_bildung_und_weiterbildung/Angebote_und_Informationen_f%C3%BCr_Lehrende/Angebote_von_Studifit/MuT-Tipps/023_MuT-Tipp_Fachlandkarte_mit_Beiispiel.pdf [останній перегляд 03.05.2022].
 - Новий навчальний посібник з вищої освіти: <https://библиотека.www.nhhl.ru/> [останній перегляд 03.05.2022]

Посилання на тему, присвячену цифровому навчанню

- Інструкція з опитування Moodle: https://moodle2.uni-leipzig.de/pluginfile.php/1547330/mod_resource/content/6/Anleitung_Befragung.pdf [останній перегляд 03.05.2022].
- Цифрова (проміжна) оцінка: https://www.uni-leipzig.de/fileadmin/ul/Dokumente/2020_Lehre-digital_digitale_Auswertung.pdf [останній перегляд 03.05.2022].
- Навчальний інформаційний сайт Лейпцизького університету в цифровому форматі: <https://www.uni-leipzig.de/universitaet/arbeiten-an-der-universitaet-leipzig/lehren-an-der-universitaet/angebote-fuer-lehrende/lehredigital/> [останній перегляд 03.05.2022].
- Від очного навчання до цифрового навчання - відео і аудіозапис презентацій: https://www.uni-leipzig.de/fileadmin/ul/Dokumente/2020_Lehre-digital_PPP_vertonen_2019.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

Посилання та рекомендації щодо загальних тем викладання та навчання

- Служба кар'єрних консультацій: <https://www.uni-leipzig.de/studium/beratungs-und-serviceangebote/career-service/> [останній перегляд 03.05.2022].
- Хойблейн, Ульріх / Хатч, Крістофер / Шрайбер, Йохен / Зоммер, Дітер / Безух, Георг: Причини відмови від бакалаврату та звичайних навчальних програм. Результати загальнонаціонального опитування випускників 2007/08 навчального року, HIS: Університетський форум 2010 (2), доступні за адресою: https://www.dzhw.eu/pdf/pub_fh/fh-201002.pdf [останній перегляд 03.05.2022].
- Викладання та навчання в галузі менеджменту якості: https://www.uni-leipzig.de/fileadmin/ul/Dokumente/2019_Qualitaetsmanagement_Lehre-und-Studium.pdf [останній перегляд 03.05.2022].
- Коледж з т'юторства: <https://www.stil.uni-leipzig.de/teilprojekte/tutoring/> <https://www.stil.uni-leipzig.de/teilprojekte/tutoring/> [останній перегляд 03.05.2022].
- Життєвий цикл студента: http://рольф.шультмейстер.com/pdf/жизненный_цикл_студента.pdf [останній перегляд 03.05.2022].

11 Колектив авторів

Яна Бурр
 Д-р Томас Глой
 Ліліт Джогвер
 Д-р Катрін Рокенбаух